

Sport Management Studies

Journal homepage: <https://smri.ssric.ac.ir>

Original Article

Identifying Solutions for Overcoming the Underground Economy in Iranian Professional Football

Seyed Mehdi Seyed Bagheri¹, Rasool Norouzi Seyed Hosseini² , Marjan Saffari², Esmail Sharifian³

1. PhD Student in Sports Management, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
2. Assistant Professor of Sports Management, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
3. Associate Professor of Sports Management, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran

Received: 13/02/2022, **Revised:** 08/06/2022, **Accepted:** 11/06/2022

* Corresponding Author: Rasool Norouzi Seyed Hosseini, E-mail: rasool.norouzi@modares.ac.ir

How to Cite: Seyed Bagheri, S; Norouzi Seyed Hosseini, R; Saffari, M; Sharifian, E. (2024). Identifying Solutions for Overcoming the Underground Economy in Iranian Professional Football. *Sport Management Studies*, 16(87), 71-98. In Persian.

Extended Abstract

Background and Purpose

Sports economics is a specialized field that applies economic theories to analyze sports activities, focusing on the optimal allocation of resources across three main sectors: sports performance, sports production, and sports development. A sports economy can be dynamic and beneficial when it operates transparently and without corruption, ensuring equitable outcomes for all stakeholders involved. However, the presence of substantial financial resources in professional sports, particularly football, has unfortunately led to increased corruption and the entry of profiteers seeking illicit gains. This phenomenon undermines the integrity of the sport and distorts economic benefits.

The Financial Action Task Force (FATF), in its 2009 report, was the first international body to highlight sports, especially football, as a highly attractive sector for money laundering activities (Levy, 2015). One of the key avenues for laundering money within football is betting on matches (Kotrba & Holman, 2021). Despite this recognition, reliable statistics on the prevalence and scale of money laundering through football betting remain scarce (De Sanctis, 2014). A review of the literature reveals clear signs of an underground economy thriving within football, characterized by unregulated financial flows, illicit transactions, and opaque economic practices.

Given these challenges, the present study aims to identify the components of the underground economy in Iranian professional football and propose effective strategies for its management and mitigation. The research seeks to fill a critical gap in the academic and organizational understanding of financial corruption and illicit economic activities within the Iranian football context.

Materials and Methods

The study was conducted using a qualitative research methodology with an exploratory nature and thematic analysis approach. Purposive sampling combined with snowball sampling techniques was employed to select knowledgeable participants for semi-structured interviews. Twelve interviews were conducted with individuals deeply familiar with football economics, including researchers, top managers, and officials from the Iranian Football Federation and professional football clubs. Interviews continued until theoretical saturation was reached, ensuring comprehensive coverage of the topic.

The data collection instrument was a structured interview guide designed to elicit detailed insights into the underground economic activities within Iranian professional football. To ensure the reliability and validity of the data, expert reviews and category validation techniques were applied. This rigorous process ensured that the emerging themes and categories accurately reflected the complex realities of the underground economy in football.

Findings

The thematic analysis identified eight key strategies to combat and overcome the underground economy in Iranian professional football. These strategies encompass a broad spectrum of economic, legal, organizational, and technological interventions.

The development of a tax culture emerged as a foundational strategy. Taxation is recognized as one of the most powerful economic tools with multiple regulatory functions. Promoting a culture of tax compliance among clubs, players, sponsors, and other stakeholders is essential. The study emphasizes that tax laws should be clear, simple, and the tax collection process should be reasonable and transparent to encourage compliance and reduce evasion.

The structure and formulation of laws to combat tax evasion specifically tailored to the sports sector were identified as critical. Legal frameworks must be robust and enforceable, with clear penalties for violations. This legal infrastructure should be supported by effective judicial oversight and coordination among relevant authorities.

The acceptance and management of betting in football represent another vital strategy. Given the cultural and religious context of Iran, the study suggests that betting should not be outrightly prohibited but rather regulated with rules that align with national values. Proper regulation can reduce illicit betting activities and associated money laundering risks by bringing betting into a transparent and controlled environment.

Planning and development of cyberspace were also highlighted. The digital domain has become a significant revenue source for football, but without transparency and taxation, cyberspace revenues can fuel the underground economy. The study advocates for transparent management of online revenues and the prevention of monopolistic control by sponsors or entities that could exploit cyberspace for illicit gains.

Privatization and financial reform within professional clubs were emphasized as mechanisms to enhance accountability and financial transparency. Encouraging clubs to join the stock market and adopt corporate governance practices can improve financial discipline and reduce opportunities for illicit financial flows.

The development of supervision and enhanced laws to combat money laundering were identified as necessary. Strengthening regulatory bodies, improving monitoring mechanisms, and fostering cooperation between financial, legal, and sports authorities are essential to detect and prevent money laundering activities.

Observance of the principles of football commercialization as an industry is vital. Football clubs must be managed as commercial entities with clear financial reporting, ethical standards, and professional management to align with international best practices.

Management development and international alignment with new football management trends were underscored. Training managers in modern sports management techniques and aligning with global standards can improve governance and reduce corruption risks.

Finally, financial flow control and the development of football contract supervision were recognized as crucial. Monitoring financial transactions, enforcing contract transparency, and ensuring fair compensation for players and staff can mitigate underground economic activities.

Conclusion

The study concludes that taxation plays a pivotal role in regulating the sports economy and combating the underground economy. Promoting a tax culture requires clear, simple rules and reasonable tax collection procedures. Regarding betting, the study recommends regulated acceptance tailored to Iran's cultural and religious context to reduce illicit activities. Cyberspace revenues must be transparently managed and taxed to prevent their exploitation.

Financial flows, particularly investments from major industries such as oil and mining, should be closely monitored and held accountable within the football sector. Judicial reform and enhanced coordination among regulatory bodies are essential to intensify the fight against corruption, especially within the private sector.

Accounting practices in football clubs should transition from traditional to electronic methods, with standardized financial reporting guidelines and anti-corruption enforcement mechanisms established. Privatization must be comprehensive, encompassing all clubs, and based on principles of free competition to ensure equitable opportunities.

Fair and timely payment of players is critical to preventing their involvement in underground economic activities. Compliance with Asian Football Confederation (AFC) rules, particularly regarding financial management, must be improved through infrastructure development and comparative studies.

The study advocates for the creation of club and coaches' unions to oversee performance and enforce regulations, ensuring accountability and transparency. Lastly, managerial development should focus on appointing clean, knowledgeable managers capable of systematic supervision to prevent the underground economy's emergence.

Keywords: Underground Economy, Professional Football, Money Laundering, Betting, Cash Flow Control

شناسایی راهکارهای گذر از اقتصاد زیرزمینی در فوتبال حرفه‌ای ایران

سید مهدی سید باقری^۱، رسول نوروزی سید حسینی^۲ , مرجان صفاری^۳، اسماعیل شریفیان^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس تهران، تهران، ایران
۲. استادیار، دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس تهران، تهران، ایران
۳. استادیار، دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس تهران، تهران، ایران
۴. دانشیار، دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۰۶، **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۲/۰۴/۲۸، **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۲/۰۶/۰۴

* Corresponding Author: Rasool Norouzi Seyed Hosseini, E-mail: rasool.norouzi@modares.ac.ir

How to Cite: Seyed Bagheri, S; Norouzi Seyed Hosseini, R; Saffari, M; Sharifian, E. (2024). Identifying Solutions for Overcoming the Underground Economy in Iranian Professional Football. *Sport Management Studies*, 16(85), 71-98. In Persian.

چکیده

این پژوهش با هدف ارائه راهکارهایی برای پیشگیری از اقتصاد زیرزمینی در فوتبال حرفه‌ای ایران، با روش تحقیق کیفی از نوع تحلیل مضمون و با ماهیت اکتشافی توسعه‌ای انجام شد. در این تحقیق به منظور نمونه‌گیری برای انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از روش نمونه‌گیری هدفمند و فن نمونه‌گیری گلوله‌برفی استفاده شد. نمونه‌گیری تا زمانی تداوم یافت که پژوهش به اشباع نظری و کفایت رسید (نمونه‌گیری نظری). ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. به منظور بررسی موثق بودن اطلاعات تولیدشده در این تحقیق از فن‌های وثوق‌پذیری نظیر کنترل و بازبینی خبرگان برای اعتبارسنجی مقوله‌ها و دسته‌بندی آن‌ها استفاده شد. هشت مضمون اصلی شامل توسعه فرهنگ، ایجاد ساختار و تدوین قوانین جهت مبارزه با فرار مالیاتی، پذیرش و مدیریت شرط‌بندی در فوتبال، برنامه‌ریزی و توسعه استفاده از فضای مجازی، خصوصی‌سازی و ایجاد اصلاحات مالی در ساختار باشگاه‌های حرفه‌ای برای پیوستن به بازار بورس، توسعه نظارت و تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی، رعایت اصول تجاری‌سازی فوتبال به عنوان صنعت، توسعه مدیریتی و هم‌راستایی بین‌المللی با روندهای نوین مدیریت فوتبال، کنترل جریان مالی و توسعه نظارت بر قراردادهای فوتبال، شناسایی شد. با توجه به نتایج تحقیق، به منظور رشد و شکوفایی فوتبال و دوری از اقتصاد زیرزمینی که باعث افت کیفیت فوتبال حرفه‌ای ایران شده است، لازم است مدیران فوتبال با بهره‌گیری از این راهکارها به سلامت و پیشرفت فوتبال کمک کنند.

واژگان کلیدی: اقتصاد زیرزمینی، فوتبال حرفه‌ای، پول‌شویی، شرط‌بندی، کنترل جریان مالی.

مقدمه

اقتصاد زیرزمینی از مسائل بااهمیت در مطالعه نظام‌های اقتصادی است (مهرابی بشرآبادی و همکاران، ۲۰۱۱، ۱۸۲). در یک تقسیم‌بندی کلی، اقتصاد هر کشور را می‌توان به دو بخش رسمی و زیرزمینی تقسیم کرد. ملاک این تقسیم‌بندی قابلیت ثبت و گزارش فعالیت‌های اقتصادی به صورت رسمی است. اقتصاد زیرزمینی دربرگیرنده بسیاری از فعالیت‌های قانونی و غیرقانونی است که تأییدشده و موردقبول جامعه و مقامات دولتی نیستند. فعالیت‌هایی مانند تبادل کالاهای دزدی، تجارت مواد مخدر، فساد، شرط‌بندی و قمار و قاچاق کالا، نمونه‌هایی از فعالیت‌های غیرقانونی و اموری از قبیل گزارش ندادن درآمدهای تحقق‌یافته، مزایای شغلی، تخفیف‌های نقدی و تهاتر کالاهای مجاز برای اجتناب از پرداخت مالیات، نمونه‌هایی از فعالیت‌های قانونی مشمول اقتصاد زیرزمینی هستند (مهرابی بشرآبادی و همکاران، ۲۰۱۱، ۱۸۲).

اقتصاد زیرزمینی که از آن به تعبیر مختلفی همچون اقتصاد غیررسمی، اقتصاد پنهان، اقتصاد سایه اقتصاد سیاه یاد می‌شود، به گونه‌های مختلفی تعریف شده است. فایگ^۱ از جمله افرادی است که درخصوص پدیده اقتصاد زیرزمینی با توجه به نظریه نهادگرایی طبقه‌بندی جدیدی از فعالیت‌های غیررسمی ارائه می‌کند که مهم‌ترین شاخص آن را رعایت قواعد نهادی در نظر می‌گیرد؛ بر این اساس، فعالیت‌های اقتصاد زیرزمینی در چهار گروه دیده شده‌اند که عبارت‌اند از: ۱. اقتصاد غیرقانونی شامل آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی است که قوانین مرتبط با اشکال قانون تجارت را نقض می‌کنند؛ از جمله این فعالیت‌ها تولید و توسعه کالاهای ممنوعه است؛ ۲. اقتصاد گزارش‌نشده شامل آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی است که در آن‌ها قواعد و مقررات مالی نهادی در نظر گرفته نمی‌شود؛ مانند کدگذاری کردن مالیات تفاوت بین درآمد واقعی و درآمد گزارش‌نشده به مقامات مالیاتی شاخص اقتصاد گزارش‌نشده؛ ۳. اقتصاد ثبت‌نشده دربرگیرنده بخشی از فعالیت‌های اقتصادی است که ضوابط و مقررات نهادی را درخصوص ارائه گزارش به مراکز آمار دولتی رعایت نمی‌کنند. شاخص اقتصاد ثبت‌نشده مقدار درآمد ثبت‌نشده است؛ ۴. اقتصاد غیررسمی شامل آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی است که هزینه‌های معاملاتی را نادیده می‌گیرند و از منافع و حقوق مندرج در قوانین و قواعد اداری پوشش‌دهنده روابط مالکیت، صدور پروانه بازرگانی، قراردادهای کارگری نظام‌های اعتبار مالی و تأمین اجتماعی محروم می‌شوند (فلاحی و همکاران، ۲۰۲۰، ۱۵۳). توماس^۲ فعالیت‌های اقتصاد زیرزمینی را به چهار گروه طبقه‌بندی می‌کند که عبارت‌اند از: ۱. بخش خانوار تولیدات: بخش خانوار معمولاً در همان بخش به مصرف می‌رسد و تنها حداقلی از آن‌ها به بازار عرضه می‌شود؛ ۲. بخش غیررسمی شامل تولیدکنندگان جزء و کارکنان آن‌ها، کسبه و پیشه‌وران بدون کارگر و کارکنان خدمات تجاری، حمل‌ونقل و دیگر خدمات غیررسمی است. محاسبه این گروه از فعالیت‌ها در حساب‌های ملی هزینه زیادی در بر خواهد داشت و معمولاً به همین علت به آن‌ها توجه نمی‌شود؛ ۳. بخش نامنظم (اقتصاد سیاه): مجموعه اقدامات صورت‌گرفته در این بخش ماهیت غیرقانونی دارد. فرار مالیاتی، زیر پا گذاشتن مقررات، فساد، جعل و تقلب در مقررات و قوانین، از جمله این فعالیت‌ها است. نکته درخور ذکر این است که نوع فعالیت این بخش‌ها ماهیتاً غیرقانونی نیست؛ بلکه نوع رفتار و روش به کارگرفته‌شده و تولید و توزیع (نحوه تولید و توزیع) این بخش، به دلیل شکستن قانون غیرقانونی محسوب می‌شود؛ ۴. بخش غیرقانونی (جزایی و جنایی): این بخش دربرگیرنده فعالیت‌هایی است که انجام آن‌ها مستلزم حذف قانون است. فعالیت‌هایی نظیر تولید، خریدوفروش کالاها و خدمات ممنوع از نظر قانون شرع یا عرف، از این دسته فعالیت‌ها محسوب می‌شوند (فلاحی و همکاران، ۲۰۲۰، ۱۵۳). حجم زیاد اقتصاد زیرزمینی اثر منفی بر

1. Fige

2. Tomas

تأمین مالی بخش عمومی، اثرات انحرافی بر تولید و اقتصاد رسمی دارد. اثر منفی مهم آن بر فرایند سیاست‌گذاری اقتصادی است (فطرس و دلایی، ۲۰۱۷، ۲). همچنین چون بار مالیاتی عمدتاً بر عهده گروه‌هایی است که در اقتصاد رسمی فعال هستند، این وضع منجر به نابرابری درآمدی می‌شود. در رقابت اقتصاد رسمی با اقتصاد زیرزمینی، فعالان اقتصاد رسمی که در مسیرهای قانونی فعالیت می‌کنند، به دلیل هزینه‌های اضافی ناشی از کار رسمی و قانونی، قدرت رقابت با فعالان اقتصاد زیرزمینی را از دست می‌دهند. از طرف دیگر، نیروی کاری که در این بخش فعالیت می‌کند، به خاطر ماهیت پنهان بودن این فعالیت‌ها از حمایت‌های لازم مانند بیمه بیکاری، تأمین اجتماعی محروم هستند. طبق برآوردها، میانگین جهانی نسبت اقتصاد زیرزمینی به اقتصاد رسمی ۳۳ درصد است (گوئل^۱ و همکاران، ۲۰۱۹، ۹۸). این نسبت، زیاد است و لحاظ نشدن آن در سیاست‌گذاری، شکاف عمیقی را به وجود می‌آورد که منجر به کاهش کارایی سیاست‌های اقتصادی می‌شود. از سوی دیگر، با توجه به ویژگی‌های خاص ایران به‌عنوان کشور در حال توسعه تولیدکننده نفت، اقتصاد زیرزمینی آن دارای این مؤلفه ویژه نیز است (فطرس و دلایی، ۲۰۱۷، ۳). کشورهای در حال توسعه با توجه به ضعف در سیستم مالیاتی، بوروکراسی اداری، گسترش نیافتن اخلاق مالیاتی، بیکاری، محدودیت‌های تجاری و مانند آن، اقتصاد زیرزمینی بزرگ‌تری دارند (اشرف و کمال، ۲۰۱۹، ۴۴)؛ اما نفتی بودن اقتصاد نیز خود تبعاتی را به دنبال دارد: نخست اینکه با وجود درآمدهای هنگفت نفتی که در اختیار دولت است، در حالت عادی دولت احساس نیازی به سخت‌گیری در مالیات ستانی نمی‌کند؛ دوم اینکه با محدود شدن درآمدهای نفتی در ایران، نیاز به تأمین مالی بخش عمومی از طریق مالیات ستانی افزایش می‌یابد و این وضعیت به افزایش و گسترش اقتصاد زیرزمینی دامن می‌زند (اشرف و کمال، ۲۰۱۹، ۴۳).

اقتصاد علمی است که در همه حوزه‌ها نقش اصلی ایفا می‌کند و ورزش به‌خصوص فوتبال از این امر مستثنا نیست. در دنیای کنونی، ورزش دیگر تفریح و سرگرمی نیست؛ بلکه صنعتی پرسود است که توانایی زیادی در جذب سرمایه‌های پایدار دارد. ورزش میدان رقابتی نسبتاً سالم برای تقابل ملت‌ها و ابزاری برای انتقال تفکرات فرهنگی است و این بخش اقتصادی ورزش است که این صنعت را پیش می‌برد (ناصر و همکاران، ۲۰۲۰، ۲). حوادث ورزشی تأثیرات شگرفی بر اقتصاد کشورها ایجاد می‌کنند که ردپای این تأثیرات در مراحل گذار آن‌ها به توسعه‌یافتگی یا ظهور قدرت‌های اقتصادی مشهود است. در دنیای معاصر، تعداد مدال‌های المپیک و جام‌های جهانی نمادی از قدرت اقتصادی، سیاسی و عرض اندام ابرقدرت‌های دنیا در مراحل پیشرفت و توسعه است؛ به‌طوری‌که فضای ورزشی از شاخصه‌های توسعه یک کشور محسوب می‌شود و از لحاظ سیاسی صنعت محبوب و برجسته‌ای است که سیاست‌مداران توجه ویژه‌ای به آن دارند. تأثیر ورزش در ملل دنیا به نحوی است که کشورهای عضو فدراسیون جهانی فوتبال فیفا از کشورهای عضو سازمان ملل متحد بیشتر است. تمایل به این رشته ورزشی، با گذشت زمان بیشتر شده و موجب تغییرات زیادی در آن شده است، تا جایی که فوتبال حرفه‌ای در سال‌های اخیر قابل‌قیاس با گذشته نیست (ناصر و همکاران، ۲۰۲۰، ۲). دادوستدهای چند میلیون دلاری برای نقل‌وانتقال بازیکنان، وجود حامیان مالی با سرمایه‌های بسیار کلان، خریدوفروش وسایل و کالاها با آرم باشگاه‌های حرفه‌ای، معامله‌های چند صد میلیون دلاری برای تبلیغات اطراف زمین، کسب درآمدهای کلان از محل حق پخش تلویزیونی مسابقات و قرار گرفتن باشگاه‌ها در فهرست بازار بورس، همگی نقش بسزایی در توسعه صنعت فوتبال ایفا کرده‌اند (الهی و همکاران، ۲۰۰۹، ۱۹۰)؛ به عنوان مثال، درآمد پنج لیگ معتبر اروپایی در فصل ۲۰۱۷-۲۰۱۸ از حامیان مالی به ترتیب لیگ برتر انگلیس ۱۴۷۳، لالیگای اسپانیا ۹۵۴، بوندس

1. Goel

2. Ashraf & Kamal

لیگای آلمان ۸۷۲، سری آ ایتالیا ۶۶۶ و لیگ برتر فرانسه ۳۴۲ میلیون یورو بوده است. این مبالغ زیاد در حق پخش تلویزیونی چندین برابر است؛ برای مثال، درآمد حق پخش همین پنج لیگ به ترتیب لیگ برتر انگلیس ۳۲۱۰، لالیگای اسپانیا ۱۶۰۹، سری آ ایتالیا ۱۲۹۴، بوندس لیگای آلمان ۱۲۴۸ و لیگ برتر فرانسه ۷۹۱ میلیون یورو بوده است (ناصح و همکاران، ۲۰۲۰، ۲). این آمار نشان‌دهنده اهمیت بعد اقتصادی فوتبال است. اقتصاد ورزش عبارت است از به‌کارگیری تئوری‌های اقتصادی برای تحلیل فعالیت‌های ورزشی یا به بیان دقیق‌تر، اقتصاد ورزش به ارزیابی مسائل و الگوهای تخصیص بهینه منابع در سه بخش عملکرد ورزش، تولیدات ورزش و توسعه ورزش می‌پردازد. زمانی اقتصاد ورزش پویا و مفید است که فاقد فساد و دارای شفافیت باشد و برای همه افراد آن حوزه تبعات مثبت و منفی یکسانی داشته باشد؛ اما وجود منابع مالی گسترده در ورزش حرفه‌ای، به خصوص فوتبال سبب شده است تا فساد در این حوزه افزایش یابد و امکان ورود سودجویان را افزایش داده است. گروه اقدام مالی برای نخستین بار در گزارش سال ۲۰۰۹، اذهان جامعه جهانی را به سوی این نکته معطوف کرد که ورزش به خصوص فوتبال یکی از حوزه‌های جذاب پول‌شویی است (لوی^۱، ۲۰۱۵، ۳۷)؛ به عبارت روشن‌تر، رشد اقتصادی صنعت فوتبال باعث شده است بخش جذابی برای مرتکبان پول‌شویی شود (آبل سوتو^۲، ۲۰۱۳، ۲۶۹). افزون بر این، سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف فوتبال از چنان فراوانی برخوردار است که به‌سادگی نمی‌توان در ارتباط با منشأ پول‌های سرمایه‌گذاری شده تصمیم‌گیری کرد (دی سانکتیس^۳، ۲۰۱۴، ۳۳). یکی از بسترهای مستعد پول‌شویی در فوتبال، شرط‌بندی در مسابقات فوتبال است؛ اگرچه آمار قابل‌اعتمادی درباره میزان این نوع پول‌شویی وجود ندارد (دی سانکتیس، ۲۰۱۴، ۳۶). میزان شرط‌بندی در اروپا در سال ۲۰۱۷ از ۹۴.۷ میلیارد یورو فراتر رفت و در ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۷ به ۱۰۹ میلیارد دلار رسید (کوتربا و هولمن^۴، ۲۰۲۱، ۵۸).

امروزه استفاده از اینترنت برای برگزاری شرط‌بندی‌های آنلاین، خطر ارتکاب پول‌شویی را به‌طور درخور توجهی افزایش داده است (اونگر و ون در لینده^۵، ۲۰۱۳، ۳۳۹). مشخص شده است که مجرمان از طریق شرط‌بندی در رویدادهای ورزشی از جمله فوتبال، سالانه حدود ۱۴۰ میلیارد دلار پول کثیف را تطهیر می‌کنند (مشکات، ۲۰۲۰، ۵۷). یکی دیگر از بسترهای مستعد پول‌شویی در فوتبال، قراردادهای تبلیغاتی و حمایتگری است. بزهکاری سازمان‌یافته می‌تواند در لباس تجارت قانونی از باشگاه‌های فوتبال حمایت کند. به‌علاوه، پرونده‌های تأییدشده‌ای درمورد تحقق پول‌شویی از طریق انعقاد قرارداد از ناحیه رسانه‌های گروهی وجود دارد (دی سانکتیس، ۲۰۱۴، ۳۷)؛ به عبارت خلاصه‌تر، زمانی که هیچ نظارتی بر حمایتگری مالی در فوتبال وجود نداشته باشد، گروه‌های مربوط به جرائم سازمان‌یافته می‌توانند سرمایه‌های کثیف خود را از طریق سرمایه‌گذاری و حمایتگری وارد فوتبال کرده و آن را تطهیر کنند (اف‌ای‌تی‌اف^۶، ۲۰۰۹، ۲۴). تحقیقات گوناگونی از وجود اقتصاد زیرزمینی در فوتبال پرده برداشته است که از جمله می‌توان به تحقیق زارعیان و همکاران (۲۰۱۹، ۱۹۰) اشاره کرد. آن‌ها در پژوهش خود با عنوان «شناسایی مصادیق اقتصاد سایه‌ای مؤثر بر توسعه ورزش حرفه‌ای ایران» هشت مقوله شفافیت مالیاتی، خلأهای حقوقی، فرهنگ پرداخت مالیات، آموزش مؤدیان، تقلب، پنهان‌سازی، نگرش مالیاتی و خلأهای مدیریتی را

-
1. Levy
 2. Abelsouto
 3. De Sanctis
 4. Kotrba & Holman
 5. Unger & Van der Linde
 6. FTAF

شناسایی کردند. مشکلات (۲۰۲۰، ۵۷) در تحقیق خود با عنوان «راهبرد گروه اقدام مالی FATF در قبال پول‌شویی در فوتبال» به وجود پول‌شویی در فوتبال اذعان کرده و بیان می‌کند که مجرمان مالی از طریق سرمایه‌گذاری در باشگاه‌ها، نقل‌وانتقال بازیکنان، شرط‌بندی در فوتبال، بلیت‌فروشی مسابقات، قراردادهای تبلیغاتی و حمایت‌گری، قرارداد حق بهره‌برداری از تصویر، سازمان‌های طرفدار اقدام به پول‌شویی در فوتبال می‌کنند. مشارکت در شرط‌بندی‌های آنلاین به‌طور پیوسته در حال افزایش است و با توجه به تغییر رفتار مصرف‌کنندگان و پیشرفت‌های فناورانه، انتظار می‌رود این روند ادامه یابد (کلیک و گریفیث^۱، ۲۰۲۰، ۳۱۱).

استفاده از رسانه‌های اجتماعی، در حال حاضر یک استراتژی بازاریابی تثبیت‌شده برای مشارکت و حفظ وفاداری مشتری است (محمدکاظمیان، ۲۰۲۰، ۴۱۱). استفاده از رسانه‌های اجتماعی به‌طور چشمگیری در دهه گذشته رشد کرده است و انتظار می‌رود که این امر ادامه یابد (دژان^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). تحقیقات نشان داده‌اند که از هر بیست کاربر توییتر، یک نفر در بریتانیا دنبال‌کننده صفحات شرط‌بندی است (کلیک و گریفیث، ۲۰۲۰، ۳۱۱). کلیک و گریفیث (۲۰۲۰، ۳۱۱) حساب‌های توییتر را بررسی کردند که نتایج نشان داد، بزرگ‌ترین اپراتورهای شرط‌بندی فوتبال آنلاین در بریتانیا از رسانه‌های اجتماعی و استراتژی‌های تلفن همراه برای تبلیغات فعالیت‌های خود استفاده می‌کنند. سلطان‌حسینی و همکاران (۲۰۲۰، ۱۵۵) در تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مشارکت افراد در شرط‌بندی‌های ورزشی» به وجود انواع شرط‌بندی و دلایل حضور افراد در شرط‌بندی‌های ورزشی در ایران پرداختند. همچنین در گزارش کمیسیون اصل ۹۰ مجلس به این نکته اشاره شده است که شرط‌بندی روی نتایج رویدادهای ورزشی تأثیر گذاشته است. اخیراً این پدیده در ورزش به‌صورت مافیا و با گردش مالی زیاد، درآمده است. همچنین براساس گزارش‌های غیررسمی موجود، حتی برخی سردمداران فوتبال، مربیان و بازیکنان اعضای اصلی مدیریت سایت‌های شرط‌بندی ورزشی هستند یا در این شرط‌بندی‌ها شرکت می‌کنند. همچنین با توجه نفوذ و ثروت خود از طریق تبانی یا دادن رشوه به مربیان با داوران تیم‌های مدنظر، نتیجه بازی را از پیش به نفع خود رقم می‌زنند؛ در نتیجه مبالغ هنگفتی را به جیب می‌زنند (زارعیان و همکاران، ۲۰۱۹، ۱۹۴). محققان دیگری به وجود انواع فعالیت‌های زیرزمینی در فوتبال حرفه‌ای ایران پرداخته‌اند که از جمله می‌توان به پژوهش منصوری و همکاران (۲۰۱۹، ۵۷) اشاره کرد که در پژوهش خود با عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های فساد مالی در سازمان‌های ورزشی کشور» به ضعف قوانین، فساد مالی و شرط‌بندی در سازمان‌های ورزشی ایران اشاره کردند. سلطان‌حسینی و همکاران (۲۰۱۵، ۴۳۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه‌ای» به پدیده فرار مالیاتی در بین مربیان بازیکنان و باشگاه‌های فوتبال ایران اشاره کردند. ساک^۳ (۱۹۹۱، ۳) در تحقیق خود که با هدف بررسی وضعیت اقتصاد زیرزمینی در فوتبال دانشگاهی آمریکا انجام گرفت، دریافت که انواع اقتصاد زیرزمینی در فوتبال وجود دارد و فسادهای مختلفی در این خصوص ایجاد شده است. در صورتی که از گسترش این پدیده و فسادهای متعاقب آن جلوگیری نشود، عواقبی در پی خواهد داشت که از می‌توان به سلطه سرمایه‌داری در فوتبال، نقض فلسفه ورزش یعنی رقابت سالم و جوانمردانه، لطمه به شهرت و جایگاه فوتبال، نقض شایسته‌سالاری و کاهش انگیزه افراد سالم و ورزشکاران نوپا، از دست رفتن هواداران، بینندگان تلویزیونی و در نتیجه از دست رفتن حمایت حامیان مالی اشاره کرد (زارعیان و همکاران، ۲۰۱۹، ۱۹۴). (سوگدن^۴، ۲۰۰۷، ۲۴۴) مشخص کرد که گسترده‌گی

1. Killick & D Griffiths

2. Duggan

3. Sack

4. Sugden

حوزه‌های مربوط به فوتبال سبب شده است تا اقتصاد زیرزمینی در فوتبال ایجاد شود. با مرور ادبیات پژوهش، نشانه‌های وجود اقتصاد زیرزمینی در فوتبال مشاهده می‌شود؛ بنابراین تحقیق حاضر ضمن شناسایی عوامل تشکیل‌دهنده اقتصاد زیرزمینی در فوتبال حرفه‌ای ایران، به ارائه راهکار برای مدیریت اقتصاد زیرزمینی می‌پردازد و به این پرسش پاسخ می‌دهد که عوامل تشکیل‌دهنده و راهکارهای علمی برون‌رفت فوتبال ایران از اقتصاد زیرزمینی چیست؟

روش پژوهش

پارادایم تحقیق، پراگماتیسمی است (محمدپور، ۲۰۰۹، ۶۴). این پژوهش از لحاظ نوع کیفی است. محیطی که پژوهش در آن انجام شده است، صبغه تحقیق را نشان می‌دهد که ممکن است سه حالت کلی داشته باشد: تحقیق کتابخانه‌ای، تحقیق میدانی و تحقیق آزمایشی (دانایی‌فرد و الوانی، ۲۰۱۷، ۷۶). داده‌های این پژوهش از دو منبع متفاوت حاصل شده است: بخشی از تحقیق که داده‌های اولیه از مصاحبه‌ها شده است، تحقیق میدانی است؛ در بخش‌هایی که داده‌های ثانویه از کتب، مقالات و گزارش‌ها استخراج شده است، مطالعه کتابخانه‌ای است. این تحقیق با استراتژی تحلیل مضمون اجرا شد. هدف این تحقیق، تبیین راهکارهای برون‌رفت از اقتصاد زیرزمینی در فوتبال حرفه‌ای ایران بود؛ از این‌رو هدف تحقیق تبیینی است. در این تحقیق از مصاحبه و مطالعات نظری برای گردآوری داده‌های استفاده شد.

فرایند و گام‌های اجرای تحقیق

با توجه به آنچه در روش‌شناسی عنوان شد، فرایند تحقیق با توجه به سؤالات اصلی و فرعی تحقیق، مطابق فرایند زیر انجام شد.

در این راستا گام‌های اجرایی زیر طرح‌ریزی و اجرا شد:

۱. طرح‌ریزی و اجرای مصاحبه با خبرگان مبتنی بر شناسایی راهکارهای گذر از اقتصاد زیرزمینی در فوتبال حرفه‌ای ایران؛
۲. تحلیل مضمون متون مصاحبه‌ها و شناسایی مضمون‌های مرتبط با موضوع تحقیق؛
۳. بررسی هم‌زمان موثق بودن داده‌های حاصل از تحلیل مضمون؛
۴. تحلیل داده‌ها و تعیین فهرست نهایی مضمون‌های اصلی تشکیل‌دهنده راهکارها؛
۵. بررسی ادبیات و مبانی نظری موضوع شامل پژوهش‌های نظری و کاربردی؛
۶. بررسی متون مصاحبه‌ها و استخراج مثال‌های عینی برای هریک از مضمون‌های اصلی و فرعی تحقیق؛
۷. تفسیر نهایی داده‌های کیفی و شناسایی راهکارها.

در این تحقیق، در انتخاب مشارکت‌کنندگان برای مصاحبه‌های عمیق سعی شد هم از افراد دارای تحصیلات دانشگاهی (اعضای هیئت‌علمی) و هم از افراد دارای تجربیات اجرایی در اقتصاد فوتبال استفاده شود. نمونه تحقیق از بین افراد جامعه آماری انتخاب شد. برای نمونه‌گیری به‌منظور انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از روش نمونه‌گیری هدفمند و فن نمونه‌گیری گلوله‌برفی استفاده شد. برای جمع‌آوری داده‌ها و شناسایی مضمون‌ها، بررسی اسناد و مطالعات کتابخانه‌ای به‌صورت جهت‌دار انجام شد؛ به‌طوری‌که مقالات، کتب، گزارش‌ها، پورتال‌ها و بانک‌های اطلاعاتی حاوی اطلاعات با بررسی و جمع‌آوری داده‌ها و تا حصول اشباع نظری و ظهور داده‌های تکراری تا مصاحبه دوازدهم ادامه یافت.

جدول ۱- اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

Table 1- Comprehensive cognitive information of the participants

ردیف	کد	جنسیت	تحصیلات	زمینه‌ها و سوابق فعالیت
Row	Code	Gender	Education level	Areas and records of activity
1	IN1	مرد	استادیار مدیریت ورزشی	محقق در این زمینه
2	IN2	مرد	دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی	محقق و بازیکن در لیگ برتر فوتبال ایران
3	IN3	مرد	دکتری آسیب‌شناسی ورزشی	رئیس هیئت‌مدیره، رئیس هیئت فوتبال
4	IN4	مرد	دکتری مدیریت ورزشی	مدیرعامل باشگاه، مربی، بازیکن حرفه‌ای
5	IN5	مرد	دکتری مدیریت ورزشی	محقق، مربی فوتبال، مالک باشگاه
6	IN6	مرد	دکتری مدیریت ورزشی	محقق در زمینه
7	IN7	مرد	کارشناس ارشد مدیریت ورزشی	مدیرعامل باشگاه، مربی، عضو هیئت‌مدیره باشگاه فوتبال
8	IN8	مرد	دکتری بیومکانیک ورزشی	مدیرعامل و عضو هیئت‌مدیره باشگاه فوتبال
9	IN9	مرد	دکتری بیومکانیک ورزشی	رئیس فدراسیون، عضو هیئت‌مدیره باشگاه فوتبال، مربی
10	IN10	مرد	دکتری حرفه‌ای پزشکی	رئیس هیئت فوتبال، عضو هیئت‌مدیره و سرپرست مدیرعاملی باشگاه فوتبال
11	IN11	مرد	کارشناسی تربیت‌بدنی	مربی و رئیس هیئت‌مدیره باشگاه فوتبال
12	IN12	مرد	دکتری مدیریت منابع انسانی	عضو هیئت‌مدیره باشگاه فوتبال

در این تحقیق تلاش شد، ابتدا داده‌های حاصل از اسناد برنامه‌ای، مطالعات نظری و مصاحبه‌ها با شرکت‌کنندگان تحلیل مضمون شود. در این روش، سؤالات تحقیق به جای آنکه به شکل فرضیه‌های خاص مطرح شوند، باز و کلی هستند. همچنین برحسب تجربه شرکت‌کنندگان در مصاحبه و در طی فرایند مصاحبه، امکان طرح سؤالات جدیدتر وجود داش؛. البته با توجه با محدودیت موجود در رابطه با پیدا کردن افراد دارای تخصص در زمینه فوق، هم‌زمان با انجام مصاحبه از داده‌ها، نتایج تحقیقات معتبر علمی داخلی و خارجی استفاده شد. در این تحقیق، داده‌ها با روش تحلیل مضمون تجزیه و تحلیل شد. این روش، داده‌ها را سازمان‌دهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند. این روش به‌عنوان یک روش کیفی معتبر، در استخراج و تحلیل و تصحیح چندباره داده‌ها روشی بسیار خوب است. در این پژوهش از رویکرد تحلیل مضمون (براون و کلارک^۱، ۲۰۰۶) استفاده شد. براون و کلارک (۲۰۰۶) تحلیل مضمون را روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای مضمون‌های موجود درون داده‌ها دانسته‌اند. این روش در حداقل حالت، داده‌ها را سازمان‌دهی می‌کند و در قالب جزئیات توصیف می‌کند. همچنین می‌تواند از این فراتر رود و جنبه‌های مختلف موضوع تحقیق را تفسیر کند. پس از پیاده‌سازی متون مصاحبه و کدگذاری، طی دو مرحله استقرا، مضامین فرعی اصلی شناسایی شدند. برای تحلیل داده‌های حاصل از بررسی اسناد و مطالعات کتابخانه‌ای، از تحلیل مضامین کیفی با رویکرد تلخیصی یا تجمیعی استفاده شد.

تحلیل مضمون نخستین روش تحلیل کیفی است که محققان باید فراگیرند؛ زیرا این روش، مهارت‌های اصلی را که برای اجرای بسیاری از روش‌های دیگر تحلیل کیفی لازم است، فراهم می‌آورد (دانایی‌فرد و الوانی، ۲۰۱۷، ۷۹). در این تحقیق برای انجام تحلیل مضمون از مراحل ارائه‌شده توسط براون و کلارک (۲۰۰۶) استفاده شد.

1. Braun & Clarke

در تحقیق حاضر، ممیزی تحقیق اشاره به سازوکارهایی داشت که برای تضمین تدریجی روایی و پایایی و در نتیجه دقت علمی این تحقیق در طی فرایند انجام آن استفاده شد. مفهوم موثق بودن به عنوان معیاری برای جایگزینی روایی و پایایی مطرح می شود که این مفهوم از چهار عنصر باورپذیری مقبولیت، انتقال پذیری (تعمیم پذیری) اتکا پذیری (اعتماد پذیری و یا همسانی) و تأیید پذیری (اطمینان پذیری/ اعتبار پذیری) تشکیل شده است.

به منظور افزایش تأیید پذیری، مضمون های فرعی اصلی به دست آمده از ۱۲ مصاحبه به سه نفر از مشارکت کنندگان اولیه به منظور بازبینی و تأیید ارائه شد و نکات پیشنهادی آن ها اعمال شد. در نهایت از سه متخصص خواسته شد که نظرات تخصصی خود را درباره لایه های تعبیه شده ارائه کنند. از طریق این اقدامات، موثق بودن اطلاعات تولید شده در این تحقیق برآورده شد. برای محاسبه پایایی بازآزمون از میان مصاحبه های انجام گرفته چند مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب شد و هر کدام از آن ها در فاصله زمانی کوتاه و مشخص دو بار کدگذاری شدند. سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه ها باهم مقایسه شدند. روش بازآزمایی برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار می رود، ولی با این اشکال روبه رو است که نتایج حاصل از آزمون مجدد می تواند تحت تأثیر تمرین تجربه و حافظه کدگذار قرار بگیرد و منجر به تغییر در قابلیت اعتماد کدگذاری شود. در هر کدام از مصاحبه ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی باهم مشابه بودند، با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص شدند. روش محاسبه پایایی بین کدگذاری های انجام گرفته توسط محقق در دو فاصله زمانی بدین ترتیب بود (دانایی فرد و الوانی، ۲۰۱۷، ۷۶):

$$\text{درصد پایایی آزمون} = \frac{2M}{N} \times 100$$

در فرمول بالا، M تعداد موارد کدگذاری شده بین دو کدگذار است که بین آن ها توافق وجود داشت و N تعداد کل کدها است. در تحقیق کنونی برای محاسبه پایایی بازآزمون، از بین مصاحبه های انجام گرفته، سه مصاحبه انتخاب شد و هر کدام از آن ها دو بار در فاصله زمانی سه روزه توسط پژوهشگر کدگذاری شد.

جدول ۲- نتایج آزمون پایایی مصاحبه ها

Table 2 - Interview reliability test results

ردیف Row	مصاحبه Interview number	تعداد کل کدها Total number of codes	تعداد توافقیها Number of agreements	تعداد عدم توافقیها Number of disagreements	درصد پایایی بازآزمون Percentage of reliability retest
1	اول	41	19	5	92%
2	چهارم	37	16	4	86%
3	هشتم	27	11	6	81%
	کل	105	46	15	88%

همان گونه که در جدول ملاحظه می شود، تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی برابر با ۱۰۵، تعداد توافقیها در این دو زمان برابر با ۴۶ و تعداد کل عدم توافقیها برابر با ۱۵ است. پایایی مصاحبه های این تحقیق برابر با ۸۸٪ است. با توجه به اینکه میزان پایایی بیشتر از ۶۰٪ است، قابلیت اعتماد کدگذاری ها تأیید می شود (فلیندرس^۱، ۱۹۹۶، ۳۴).

1. Flinders

نتایج

برای انجام تحلیل‌های کیفی، ابتدا سعی شد با خواندن چندباره متن مصاحبه‌های انجام‌شده و بررسی مقالات معتبر مرتبط با حوزه اقتصاد زیرزمینی، فهمی کلی از عبارت و مفاهیم موجود در متن حاصل شود. سپس کدگذاری باز انجام گرفت. در مراحل بعدی براساس مشابهت‌های معنایی، مضمون‌های فرعی و اصلی ساخته و دسته‌بندی شدند. هشت مقوله تشکیل‌دهنده اقتصاد زیرزمینی در فوتبال که عبارت‌اند از: ۱. فقدان ظرفیت و زمینه‌های لازم برای شرط‌بندی؛ ۲. سلیقه‌ای اجرا کردن استانداردهای بین‌المللی بانکداری برای مبارزه با پول‌شویی؛ ۳. فرار مالیاتی و مشکلات ساختاری نظام مالیات‌پردازی؛ ۴. ولنگاری و نبود قوانین در حوزه فضای مجازی؛ ۵. ایراد ساختاری در فدراسیون فوتبال و نبود سیاست‌گذاری صحیح در حوزه باشگاه‌داری؛ ۶. فقدان حرکت هم‌راستا و منسجم با معیارهای حرفه‌ای مدیریتی؛ ۷. فساد و نبود اراده مبارزه با فساد؛ ۸. پایین بودن شاخص کیفیت نهادی. هشت راهکار گذر از اقتصاد زیرزمینی مشخص شد. تمام مصاحبه‌ها و کدگذاری باز را می‌توان در جدول (۳) مشاهده کرد.

جدول ۳- جدول کدگذاری و تحلیل مضامین
Table 3- Table of coding and content analysis

ردیف Row	کدهای اولیه Basic codes	مضمون‌های فرعی Sub-theme	مضمون‌های اصلی Main themes	تکرار Rep etiti on
1	ساختار مالیات ستانی با توجه به مختصات فوتبال تهیه شود. The structure of the provincial tax should be prepared according to the coordinates of football.	ایجاد ساختار و به‌روزرسانی قوانین مالیات‌ستانی	توسعه فرهنگ، ایجاد ساختار و تدوین قوانین برای مبارزه با فرار مالیاتی.	9
2	شاخص‌ها و قوانین مالیات ستانی و نظارت تدوین شود. Indicators and rules of taxation and supervision; To be compiled	توسعه فرهنگ مالیات ستانی و شفاف‌سازی هزینه‌های دولت برای افزایش اعتماد به دولت	توسعه فرهنگ مالیات ستانی و شفاف‌سازی هزینه‌های دولت برای افزایش اعتماد به دولت	8
3	توسعه فرهنگ مالیاتی و شفاف‌سازی هزینه‌های دولت برای افزایش اعتماد به دولت Develop a tax culture and make government spending more transparent to increase trust in the government	توسعه فرهنگ مالیات ستانی و افزایش آگاهی عمومی	توسعه فرهنگ مالیات ستانی و افزایش آگاهی عمومی	8
4	توسعه فرهنگ مالیاتی و شفاف‌سازی هزینه‌های دولت برای افزایش اعتماد به دولت Establishing reassurance mechanisms and raising public awareness	توسعه فرهنگ مالیات ستانی و افزایش آگاهی عمومی	توسعه فرهنگ مالیات ستانی و افزایش آگاهی عمومی	8
5	پذیرش شرط‌بندی Accept betting	پذیرش شرط‌بندی	پذیرش و مدیریت شرط‌بندی در فوتبال	9
6	تدوین قوانین برای شرط‌بندی Develop rules for betting	سامان‌دهی و مدیریت شرط‌بندی	سامان‌دهی و مدیریت شرط‌بندی	8
7	مدیریت شرط‌بندی براساس شیوه‌های کشورهای صاحب سبک در فوتبال Managing betting based on the practices of countries with a style in football	سامان‌دهی و مدیریت شرط‌بندی	سامان‌دهی و مدیریت شرط‌بندی	6

جدول ۳- جدول کدگذاری و تحلیل مضامین
Table 3- Table of coding and content analysis

ردیف	کدهای اولیه Basic codes	مضمون‌های فرعی Sub-theme	مضمون‌های اصلی Main themes	تکرار Repetition
8	سامان‌دهی شرط‌بندی برای جلوگیری از خروج ارز از کشور و گرفتن مالیات از شرط‌بندی و هزینه‌کرد در توسعه زیرساخت‌های ورزش Organizing betting to prevent the outflow of currency from the country and collecting taxes from betting and spending on the development of sports infrastructure			11
9	مدیریت و نظارت بر فضای مجازی در فوتبال حاکم شود. Manage and monitor cyberspace in football	توسعه قوانین و به‌روز بودن با فناوری‌های نوین Develop rules and keep up to date with new technologies		8
10	شفافیت در درآمدهای حاصل از فضای مجازی حاکم شود. Transparency should prevail in cyberspace revenues			8
11	تدوین قوانین برای فضای سایبر و استفاده‌کنندگان از آن در فوتبال Develop rules for cyberspace and its users in football	توسعه قوانین و به‌روز بودن با فناوری‌های نوین Develop rules and keep up to date with new technologies	برنامه‌ریزی و توسعه استفاده از فضای مجازی Planning and developing the use of cyberspace	8
12	درخصوص ارزهای دیجیتال باید آینده‌نگری کرد که هم باعث درآمدزایی شود و اینکه بستر فساد نشود. In the case of digital currencies, we must look to the future so that it both generates revenue and does not lead to corruption.			7
13	خصوصی‌سازی باشگاه‌ها انجام شود. Privatize clubs	خصوصی‌سازی و ورود به بورس Privatization and listing		11
14	برای شفافیت باشگاه وارد بورس شوند. Enter the stock market for the transparency of the club		خصوصی‌سازی و ایجاد اصلاحات مالی در ساختار باشگاه‌های حرفه‌ای برای پیوستن به بازار بورس Privatize and reform the structure of professional clubs to join the stock market	10
15	با فراهم کردن بستر خصوصی‌سازی امکان رقابت آزاد در فوتبال فراهم شود. Provide free competition in football by providing a platform for privatization	توسعه رقابت آزاد در فوتبال Development of free competition in football		9
16	حذف تبعیض بین بخش خصوصی و دولتی و نبود دخالت مستقیم در فوتبال Elimination of discrimination between the private and public sectors No direct involvement in football			8
17	عدالت در حقوق و دستمزد Justice in salaries			10

جدول ۳- جدول کدگذاری و تحلیل مضامین
Table 3- Table of coding and content analysis

ردیف	کدهای اولیه Basic codes	مضمون‌های فرعی Sub-theme	مضمون‌های اصلی Main themes	تکرار Rep etiti on
18	ایجاد گفتمان مبارزه با اقتصاد زیرزمینی در فوتبال و توجه به آزادی و مصونیت مطبوعات در ارائه گزارش و افشاگری فساد اداری و اقتصادی Creating a discourse of fighting the underground economy in football and paying attention to the freedom and immunity of the press in reporting and exposing administrative and economic corruption	توسعه شفافیت در قراردادهای و حقوق و دستمزد Develop transparency in contracts and payroll		7
19	سخت‌گیری و پالایش افراد در ورود به فوتبال برای جلوگیری از پول‌شویی Tightening and refining people in entering football to prevent money laundering	مدیریت ورود افراد به فوتبال Manage the entry of people into football	توسعه نظارت و تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی Develop monitoring and drafting laws to combat money laundering	8
21	اجرای قوانین بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی Enforce international anti-money laundering laws	تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی Develop laws to combat money laundering		7
21	درمورد پول‌شویی و فرار مالیاتی باید بحث نظارت بیشتر شود و تعقیب قضایی باید داشته باشیم. There should be more oversight over money laundering and tax evasion, and we should prosecute			9
22	قوانین و زیرساخت‌های درآمدزایی ایجاد شود. حق پخش تلویزیونی، کپی‌رایت و شرایط درآمدزایی ایجاد کنیم. Create revenue-generating laws and infrastructure Create TV rights, copyright, and revenue-generating conditions	ثروت‌آفرینی و رونق اقتصادی Wealth creation and economic prosperity		5
23	ساختار درآمدزایی در سازمان لیگ ایجاد شود و مدیریت شفاف بر آن صورت گیرد. Establish a revenue-generating structure in the league organization and manage it transparently		رعایت اصول تجاری‌سازی فوتبال به‌عنوان صنعت Observance of the principles of commercialization and football as an industry	9
24	پخش بازی‌ها از انحصار خارج شود و باشگاه‌ها بتوانند در بسترهای مختلف بازی‌های خود را به نمایش گذارند. Broadcasting should be monopolized and clubs should be able to display their games in different platforms.	تجاری‌سازی فوتبال Commercialization of football		11
25	تبدیل فوتبال از ورزش به صنعت درآمدزا و تأمین‌کننده منافع همه افراد			9

جدول ۳- جدول کدگذاری و تحلیل مضامین
Table 3- Table of coding and content analysis

تکرار Rep etiti on	مضمون‌های اصلی Main themes	مضمون‌های فرعی Sub-theme	کدهای اولیه Basic codes	ردیف Row
5			Turn football from a sport into a lucrative industry that benefits everyone تبدیل باشگاه‌ها به بنگاه‌های تجاری یکی از راه‌های بهبود مدیریت فوتبال و اجرای قانون فیرفلی مالی است. Turning clubs into businesses is one way to improve football management and enforce financial fair play law	26
7		سیاست‌زدایی Depoliticization	سیاست‌زدایی در نظام اداری و مدیریتی فوتبال Depoliticization in the administrative and managerial system of football	27
7			استفاده از مدیران متخصص در فوتبال Use expert managers in football	28
5			تدوین و اجرای برنامه‌های بلندمدت در راستای مدیریت صحیح فوتبال Develop and implement long-term plans for proper football management	29
8	توسعه مدیریتی و هم‌راستایی بین‌المللی با روندهای نوین مدیریت فوتبال	توسعه مدیریتی Managerial development	راهکار استفاده از مدیران پاک آگاه به قوانین و نظارت سیستمی می‌تواند کمک‌کننده باشد. A solution for using clean, healthy managers aware of the rules and systematic oversight can be helpful	30
9	International managerial development and alignment with new football management trends	مقابله با تضاد منافع Dealing with conflicts of interest	ذی‌نفعان در تصمیم‌گیری‌ها دخیل نباشند. Stakeholders should not be involved in decisions	31
6			فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم برای اجرای مفاد و قوانین ای‌اف‌سی ای‌اف‌سی	32
9		بین‌المللی‌سازی فوتبال Internationalization of football	Provide the necessary infrastructure to implement the provisions and rules of the AFC مطالعات تطبیقی و الگوبرداری از کشورهای پیشرو در فوتبال و طراحی برنامه مختص فوتبال ایران	33
8			Comparative studies and modeling of leading countries in football and designing a program specific to Iranian football تشکیل اتحادیه باشگاه‌ها مربیان داوران برای نظارت و برنامه‌ریزی	34
7		حرفه‌ای‌سازی Professionalization	Forming a union of clubs, referees, coaches to supervise and plan پیاپی‌سازی نظام جامع باشگاه‌داری	35

جدول ۳- جدول کدگذاری و تحلیل مضامین
Table 3- Table of coding and content analysis

ردیف Row	کدهای اولیه Basic codes	مضمون‌های فرعی Sub-theme	مضمون‌های اصلی Main themes	تکرار Rep etiti on
	Implementation of a comprehensive club management system			
7	برای حذف دلالی باید کمیته فنی و کمیته جذب در باشگاه‌ها به‌منظور مشخص کردن قیمت و کیفیت بازیکنان ایجاد شود. To eliminate brokerage, a technical committee and a recruitment committee should be set up in the clubs to determine the price and quality of the players			
8	شفافیت در اطلاعات مالی و اقتصادی صنعت فوتبال و افشاسازی قراردادهای فوتبال Transparency in the financial and economic information of the football industry and disclosure of football contracts	تشکیل کمیته‌های فنی و کمیته جذب در باشگاه‌ها Formation of technical committees and recruitment committees in clubs	کنترل جریان مالی و توسعه نظارت بر قراردادهای فوتبال Financial flow control and development Supervision of football contracts	
8	ساختار فدراسیون و باشگاه‌ها باید درست شود. باید ثبات مدیریت و ثبات مربی و بازیکن ایجاد شود و براساس نیازهای فنی بازیکن و مربی جذب شود، نه دلالی. The structure of the federation and the clubs must be corrected. The stability of the management and the stability of the coach and the player must be created, and the player and the coach must be recruited based on the technical needs, not the brokerage.			
8	توسعه قوانین مالی و مدیریت مالی برای جلوگیری از ضرر و دلالی در قراردادهای خارجی Development of financial laws and financial management to prevent losses and brokerage in foreign contracts			
5	تعیین سقف دستمزد به ازای هر انتقال برای ایجنت‌ها به‌منظور جلوگیری از افزایش قیمت بازیکنان و دلالی Set a wage ceiling for each transfer to the heavens to prevent player and broker prices from rising	مدیریت بر ایجنت‌های فوتبال Management of football agents		
8	شفافیت در اطلاعات ایجنت‌های فوتبال و طراحی سیستم برای ثبت اطلاعات آن‌ها Transparency in the information of football paradises and design of a system for recording their information			

جدول ۳- جدول کدگذاری و تحلیل مضامین
Table 3- Table of coding and content analysis

ردیف	کدهای اولیه Basic codes	مضمون‌های فرعی Sub-theme	مضمون‌های اصلی Main themes	تکرار Repetition
42	ثبت الکترونیکی قراردادهای واحد با فرمت مشخص براساس قوانین اقتصادی ایران Electronic registration of contracts in a single system with a specific format based on Iranian economic laws	توسعه حسابداری الکترونیکی در باشگاه‌های فوتبال Development of electronic accounting in football clubs	کنترل شوک‌های اقتصادی Control of economic shocks	7
43	تدوین دستورالعمل‌های اجرایی در زمینه ثبت صورت‌های مالی به صورت استاندارد در باشگاه‌های فوتبال Compilation of executive instructions in the field of recording financial statements as standard in football clubs			6
44	توسعه حسابداری الکترونیکی در باشگاه‌های فوتبال Development of electronic accounting in football clubs			7
45	حساب‌کشی و پاسخگویی به خصوص شرکت‌های وابسته به دولت Accounting and accountability, especially for government-affiliated companies			9
46	کنترل تورم Inflation control			7
47	ایجاد نهادهای مستقل و دائمی برای مبارزه با فساد اداری Establish independent and permanent institutions to fight corruption			8
48	ایجاد ضمانت‌های اجرایی و انضباطی بازدارنده از فساد Establish executive and disciplinary safeguards to prevent corruption			7
49	باید مفاسد مالی جرم‌انگاری شود و بازدارندگی ایجاد شود. Financial corruption should be criminalized and deterred	توسعه نهادهای نظارتی در فوتبال Development of regulatory bodies in football		9
50	اصلاح نهادهای قضایی و هماهنگی و همکاری میان آن‌ها Reform of judicial institutions and coordination and cooperation between them		6	
51	ایجاد نهادهای مستقل و دائمی برای مبارزه با مچ فیکسینگ و سایر پدیده‌های اقتصادی Establish independent and permanent institutions to combat wrist fixation and other economic phenomena		8	

بحث و نتیجه‌گیری

محقق با انجام مصاحبه و تحلیل مضمون به ۲۰ مضمون فرعی و هشت مضمون اصلی که به‌عنوان راهکارهای پیشگیرانه از اقتصاد زیرزمینی هستند دست یافت. در ادامه به بررسی آن‌ها می‌پردازیم.

مضمون اول: توسعه فرهنگ، ایجاد ساختار و تدوین قوانین برای مبارزه با فرار مالیاتی

نتایج این تحقیق نشان داد که توسعه فرهنگ، ایجاد ساختار و تدوین قوانین برای مبارزه با فرار مالیاتی به دو مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند: ۱- ایجاد ساختار و به‌روزرسانی قوانین مالیات‌ستانی؛ ۲- توسعه فرهنگ مالیات‌ستانی و افزایش آگاهی عمومی. نتایج این تحقیق با تحقیقات بام آلدرد^۱ و همکاران (۲۰۱۳، ۳۹۵)، برینک و پورکانو^۲ (۲۰۱۶، ۸۷) و باوفا و باوفا (۲۰۲۱، ۱۸۱) همسوست. باوفا و باوفا (۲۰۲۱، ۱۸۳) در تحقیق خود با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی استان ایلام» به نبود تبعیض در اجرای قوانین و مقررات، توجه به عدالت مالیاتی، آگاهی اجتماعی از چگونگی مصرف منابع مالیاتی، اعمال جریمه برای مؤدیان خاطی، آموزش مؤدیان مالیاتی، تشویق‌های مؤدیان نمونه و تلاش برای ارائه‌ی به‌موقع اطلاعات در کاهش فرار مالیاتی، اشاره کردند. همچنین تحقیق حاضر با تحقیق شفرین و تریست^۳ (۱۹۹۱، ۱۹۴) همسوست. براساس پژوهش آن‌ها، آشنا بودن مالیات‌دهندگان با قوانین مالیاتی باعث کاهش فرار مالیاتی شده و منجر به توسعه فرهنگ مالیاتی می‌شود. سلطان‌حسینی و همکاران (۲۰۱۵، ۴۲۹) نیز پنج عامل قانونی، فرهنگی، حقوقی، مدیریتی، اقتصادی را عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه‌ای بیان کردند. آن‌ها ذکر کردند، شفاف‌سازی اطلاعات مالی باشگاه‌ها و توسعه فرهنگی مؤدیان مالیاتی از راهکارهای کاهش فرار مالیاتی ورزشکاران است. همچنین به باور وارتیک^۴ و همکاران (۱۹۹۹، ۲۴)، دستیابی به اهدافی نظیر بهبود توزیع درآمد، حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، ارائه خدمات عمومی بیشتر از طرف دولت، بهبود زیرساخت‌ها برای فعالیت بخش خصوصی از طریق مالیات امکان‌پذیر است. فرانکلین بر این عقیده است که شهروندان فرهنگی در مقایسه با شهروندان بازاری از پرداخت مالیات کمتر فرار می‌کنند که نشان می‌دهد کمبود دانش و آگاهی باعث بی‌توجهی به اهمیت پرداخت مالیات می‌شود؛ بنابراین متولیان مالیات‌ستانی باید به ترویج فرهنگ مالیاتی اقدام نمایند. از طرفی، شرط اساسی بهبود فرهنگ مالیاتی ساده‌سازی سیستم مالیاتی است. نبود شفافیت قانون باعث سردرگمی و ابهام ورزشکاران و مدیران ورزشی می‌شود که این امر به نوبه خود فرار و گریز از پرداخت مالیات را امکان‌پذیر می‌کند و باعث ایجاد تصویری از سیستم ناموزون با تعبیر و تفسیرهای بی‌پایان می‌شود؛ بنابراین طراحی ساختار مالیاتی مناسب مختص فوتبال ضروری است تا از طریق مؤثر و آسان، نحوه اجرای قوانین شناسایی شود و مأموران مالیاتی با تلاش در جهت کاهش پیچیدگی قوانین برنامه‌ریزی کنند.

مضمون دوم: پذیرش و مدیریت شرط‌بندی در فوتبال

نتایج این تحقیق نشان داد که پذیرش و مدیریت شرط‌بندی در فوتبال به دو مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود: ۱- پذیرش شرط‌بندی؛ ۲- سامان‌دهی و مدیریت شرط‌بندی. نتایج تحقیق با تحقیق احمدی‌ناطور و همکاران (۲۰۱۹، ۴۳) همخوانی ندارد. آن‌ها در تحقیقی درباره تحلیل شرط‌بندی‌های ورزشی در نظام حقوقی ایران، برای مدیریت شرط‌بندی‌های ورزشی

1. Bame- Aldred
2. Brink & Porcano
3. Triest & Sheffrin
4. Wartick

پیشنهاد تعریف دقیق جرم قمار و تعیین ارکان و مصادیق آن را مطرح کردند. همچنین آن‌ها درخصوص شرطبندی‌های ورزشی با توجه به شیوع روزافزون، ابعاد و پیامدهای گسترده و اثرگذار آن بر جنبه‌های مختلف از جمله اثرگذاری بر سلامت رقابت‌های ورزشی، مضرات اقتصادی و مضرات اجتماعی، زمینه‌ساز بودن برای ظهور یا افزایش ارتکاب جرائم مهمی همچون قتل، ضرب و جرح، سرقت، تبانی برای بردن اموال مردم، پول‌شویی و کلاهبرداری، به تصویب یک ماده قانونی مستقل حاوی تعریف دقیق، تعیین ارکان، انواع و مجازات آن، مشخص کردن موضع خود، کاستن تشتت آراء و نابسامانی‌های ایجادشده در این زمینه و رعایت اصل قانونی بودن جرائم و مجازات، اصرار ورزیدند. دلایل این نبود همخوانی، نگاه جرم‌شناسانه این محققان به پدیده شرطبندی است و اقداماتی است که پس از وقوع جرم ایراد می‌شود؛ درحالی‌که تحقیق حاضر نوعی نگاه پیشگیرانه و مدیریتی بر شرطبندی‌های ورزشی دارد. نتایج این تحقیق با تحقیقات مک‌کلوی^۱ (۲۰۰۴، ۱۶) و شاون^۲ (۲۰۱۸، ۴۱) همخوانی دارد که بیان کرده‌اند، قانونی شدن شرطبندی باعث ایجاد بازار شفاف برای افرادی می‌شود که می‌خواهند شرطبندی انجام دهند و همچنین باعث ایجاد درآمدهای مالیاتی فراوانی برای ایالت‌ها می‌شود. همچنین نتایج تحقیق حاضر با پژوهش شوابیش و سیباس^۳ (۲۰۰۵، ۲) با موضوع درآمد پنهان: قانونی کردن اقتصاد زیرزمینی شرطبندی ورزشی همسوست. آن‌ها بیان می‌کردند که محاسبات اولیه نشان می‌دهد، قانونی کردن و اجرای شرطبندی ورزشی می‌تواند از ۲۹۰ میلیون دلار تا ۱.۹ میلیارد دلار در سال برای ایالت نیویورک درآمد مالیاتی ایجاد کند؛ درآمدهایی که تا قبل از آن در بخش زیرزمینی بوده‌اند. این دامنه نوسان به دلیل تغییر شانس‌ها که روزانه در نوسان هستند، ایجاد می‌شود. اثر بلندمدت‌تر آن نیز فراتر از این مبالغ است. هزینه‌کرد این درآمدها در زیرساخت‌های ورزشی نیویورک سیتی باعث توسعه ورزش و توسعه سلامتی می‌شود. همچنین کشر و همکاران (۲۰۲۰، ۱۱۴، به نقل از دلینی^۴، ۲۰۰۸) بیان کردند، هر زمان کالا یا خدمات ممنوع می‌شود، تقاضا برای آن ادامه می‌یابد و بازار غیرقانونی ظاهر می‌شود. نتایج این تحقیق با تحقیقات ملایی و افروزه (۲۰۲۱، ۱۵۷) و هاگینز^۵ (۲۰۱۸، ۱۲۳) نیز همسوست. آن‌ها بیان کردند، وجود قوانین می‌تواند در بسیاری از موارد به کاهش موارد تبانی و موارد فساد در ورزش منجر شود؛ چراکه نبود قانون عاملی برای رخنه فساد در حوزه ورزش است؛ بنابراین با توجه به مضامین به‌دست‌آمده به از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که شرطبندی‌ها باید سازمان‌دهی شود؛ زیرا از بین نمی‌روند؛ چون دوباره به سایه می‌روند؛ باید آن‌ها را پذیرفت و گزینه باعث فساد می‌شوند؛ اما اگر امکان شرطبندی قانونی وجود داشته باشد، می‌توان از این شرطبندی‌ها مالیات گرفت و صرف زیرساخت‌های ورزش و فوتبال کرد؛ این امر باعث می‌شود باشگاه‌ها از رکود خارج شوند و اقتصاد زیرزمینی شکل نگیرد. در بیشتر کشورهای دارای فوتبال، شرطبندی‌ها قانونمند انجام می‌شود، اما در چارچوب خاص و با قوانین خودش. در آنجا پلیس فوتبال هست که اگر شرطبندی باعث مچ فیکسینگ شود یا اگر مربیان بازیکنان و اطرافیان آن‌ها در شرطبندی حضور پیدا کنند، آن‌ها را شناسایی کرده و از فوتبال حذف می‌کنند.

مضمون سوم: برنامه‌ریزی و توسعه استفاده از فضای مجازی

1. McKelvey
2. Shawhan
3. Schwabish & sibas
4. Delaney
5. Huggins
6. Marmora

نتایج این تحقیق نشان داد که برنامه‌ریزی و توسعه استفاده از فضای مجازی به دو مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند: ۱- توسعه قوانین و به‌روز بودن با فناوری‌های نوین؛ ۲- برنامه‌ریزی و توسعه استفاده از فضای مجازی. تحقیقات گوناگونی به تأثیر فضای مجازی به اقتصاد ورزش و لزوم مدیریت آن اشاره کردند که می‌توان به تحقیق کلیک و گریفیت (۲۰۲۰، ۳۱۱) اشاره کرد. آن‌ها بیان کردند، مشارکت در شرط‌بندی‌های آنلاین به‌طور پیوسته در حال افزایش است و با توجه به تغییر رفتار مصرف‌کنندگان و پیشرفت‌های فناوریانه، انتظار می‌رود این روند ادامه یابد. تحقیقات نشان داده است که از هر بیست کاربر توییتر، یک نفر در بریتانیا دنبال‌کننده صفحات شرط‌بندی است. ایشان حساب‌های توییتر را در انگلیس بررسی کردند. بزرگ‌ترین اپراتورهای شرط‌بندی فوتبال آنلاین در بریتانیا از رسانه‌های اجتماعی و استراتژی‌های تلفن همراه برای تبلیغات فعالیت‌های خود استفاده می‌کنند (کلیک و گریفیت، ۲۰۲۰، ۳۱۱)؛ بنابراین با توجه به مضامین به‌دست‌آمده از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که برنامه‌ریزی و مدیریت فضای مجازی و فناوری‌های نوین می‌تواند به جلوگیری از اقتصاد زیرزمینی در فوتبال کمک کند. درخصوص برنامه‌ریزی و توسعه استفاده از فضای مجازی نتایج این تحقیق با تحقیق زارع و همکاران (۲۰۱۶، ۲۱) همسوست. آن‌ها بیان کردند، رسانه‌های اجتماعی بر کنترل فساد مؤثر هستند و با ارتقای شفافیت، نقش بسیاری در کاهش فساد دارند؛ چراکه افزایش شفافیت در رویه‌ها سبب مشارکت شهروندان و اطمینان از حقوقشان در نحوه اداره سازمان‌های ورزشی می‌شود. همچنین اوبرادوویچ^۱ و همکاران (۲۰۱۹، ۱۲۷) در تحقیقی با عنوان «استفاده از رسانه‌های اجتماعی در استراتژی‌های ارتباطی باشگاه‌های پریمر لیگ (لیگ برتر انگلستان)» بیان کردند، سازمان‌های ورزشی به‌منظور یافتن کارآمدترین کانال ارتباطی با کمترین هزینه، به اهمیت رسانه‌های اجتماعی در استراتژی‌های ارتباطی پی برده‌اند. نتایج این تحقیق با تحقیق (مارمورا^۲، ۲۰۲۱، ۴) همسوست که بیان کرد، درحالی‌که پذیرش جریان اصلی ارز دیجیتال به‌عنوان جایگزینی برای پول‌های سنتی هنوز محقق نشده است، شواهد نشان می‌دهد که چنین جایگزینی در اقتصاد سایه فراگیرتر است. نتایج این تحقیق نشان داد که حجم تجارت بیت کوین که توسط افراد فعال در فعالیت‌های زیرزمینی انجام می‌شود، به‌شدت زیاد است و فعالان بازار سایه ارز دیجیتال را جایگزین پول نقد برای انجام تراکنش‌های زیرزمینی می‌کنند. این اقدام به‌ویژه در میان کشورهای تورم سالانه زیادی را تجربه می‌کنند، بیشتر است؛ بنابراین با توجه به اینکه فوتبال ورزش جوان‌پسندی است و همچنین بیشتر فعالان حوزه فوتبال، جوان هستند و با توجه به اینکه افراد جوان با آغوش بازتری پدیده‌های جدید را می‌پذیرند، خواه‌ناخواه آینده اقتصاد زیرزمینی در فوتبال بر حول ارزهای دیجیتال قرار می‌گیرد؛ به دلیل اینکه قابل‌ردیابی نیستند و در تمام دنیا امکان نقدشوندگی دارند؛ بنابراین باید قوانین متناسب با شرایط حال و شرایط آینده وضع کرد و بر فناوری‌های نوین به‌طور کامل مدیریت صورت گیرد؛ حتی با شیوه‌های دقیق باعث درآمدزایی شوند نه اینکه خود بستر فساد باشند. رسانه‌های اجتماعی را می‌توان به‌عنوان منبع اطلاعاتی برای مشتریان در نظر گرفت. این مقاله شبکه‌های اجتماعی را به دلیل پتانسیل ارتباطی، پخش، سازمانی و تعاملی یکی از ابزارهای اصلی استفاده‌شده در برندسازی ورزشی و استراتژی‌های ارتباطی می‌داند که باعث توسعه برند و رشد جایگاه اجتماعی باشگاه می‌شود؛ بنابراین باید با توسعه این بستر باعث رشد جایگاه اجتماعی و توسعه باشگاه‌های فوتبال شد. همچنین با وضع قوانین بر فضای مجازی موجود در فوتبال همچون پیج‌های اینستاگرام، تلگرام، یوتیوب، نظارت وجود داشته باشد.

1. Obradovich

مضمون چهارم: کنترل جریان مالی و توسعه نظارت بر قراردادهای فوتبال

نتایج این تحقیق نشان داد که کنترل جریان مالی و توسعه نظارت بر فوتبال و قراردادهای فوتبال، دارای پنج مضمون فرعی است که عبارت‌اند از: ۱- تشکیل کمیته‌های فنی و کمیته جذب در باشگاه‌ها؛ ۲- مدیریت بر ایجنت‌های فوتبال؛ ۳- توسعه حسابداری الکترونیکی در باشگاه‌های فوتبال؛ ۴- کنترل شوک‌های اقتصادی؛ ۵- توسعه نهادهای نظارتی در فوتبال. نتایج پژوهش با تحقیقات علی‌دوست (۲۰۱۹، ۴۲۱)، اصغریان و سراپا (۲۰۲۰، ۱۸۹) و شجیع و همکاران (۲۰۲۱، ۱) همسوست که بر توسعه مدیریتی و کاهش دلالتی در فرایند مدیریتی تأکید دارند. اصغریان (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «قراردادهای فوتبال از منظر مقررات فیفا و فدراسیون فوتبال ایران» برای کنترل جریان مالی در قراردادهای فوتبال، سه پیشنهاد ارائه می‌دهد که عبارت‌اند از: ۱- فدراسیون فوتبال ایران، کمیته‌ای از اشخاص متخصص در حوزه فوتبال تشکیل دهد تا به تنظیم مقررات تخصصی در زمینه الزامات لازم در قراردادهای فوتبال اقدام کنند؛ ۲- فدراسیون فوتبال ایران باید مقررات ویژه‌ای در زمینه تعدد قراردادهای منعقدشده میان باشگاه‌ها و بازیکنان فوتبال تدوین کند تا در سایه آن بتواند رویه‌های واحد در قلمرو گسترده‌ی انواع قراردادهای فوتبال حاکم کند؛ ۳- مقررات کنونی فدراسیون فوتبال ایران با ایرادهای گسترده‌ای مواجه است که علت اصلی آن، بهره نرفتن از افراد متخصص در حیطه فوتبال است. فدراسیون فوتبال ایران باید برای رفع این نارسایی‌ها در مجموعه مقررات خود بازنگری کلی کند تا با استفاده از دانش و تسلط اشخاص خبره حقوق ورزش فوتبال، از مقرراتی همسو و مطابق با فدراسیون جهانی فوتبال برخوردار باشد. علی‌دوست (۲۰۱۹، ۴۲۲) در تحقیقی موانع خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال کشور را چنین بیان کرد؛ وجود برخی مشکلات حقوقی در ثبت قراردادهای بازیکنان و مربیان باشگاه‌های حرفه‌ای از دیگر موانع تحقق سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در ورزش حرفه‌ای است. همچنین در رابطه با مضمون فرعی کنترل شوک‌های اقتصادی با نتایج تحقیقات گوئل و همکاران (۲۰۱۹، ۹۸) همخوانی دارد که بیان کردند، تورم و شوک‌های اقتصادی مانند تحریم و جنگ باعث بزرگ شدن اقتصاد زیرزمینی می‌شود و کنترل آن‌ها می‌تواند از بروز اقتصاد سایه جلوگیری کند. ناصح و همکاران (۲۰۲۱، ۸) یکی از موانع اقتصادی حمایت مالی از ورزش را نوسانات اقتصادی (تورم) در کشور بیان کردند. همچنین هاگن (۲۰۱۹، ۵) در تحقیق خود در ارتباط با موانع گسترش ورزش هاکی در نروژ از نبود حمایت مالی از این رشته به دلیل مشکلات اقتصادی و نرسیدن به نقطه سربه‌سر در حمایت از آن یاد کرد. رشیدزاده و همکاران (۲۰۱۵، ۱۱۲) به عامل شرایط اقتصادی متغیر در یک کشور اشاره کردند. نوسانات اقتصادی در کشور می‌تواند برگرفته از تحریم‌های اعمال شده از جانب کشورهای دیگر، تورم و سایر شرایط حاکم بر اقتصاد کشور باشد که باعث فساد می‌شود و پیشنهاد کنترل آن‌ها را می‌دهد. همچنین در رابطه با مضامین فرعی توسعه حسابداری الکترونیکی در باشگاه‌های فوتبال و توسعه نهادهای نظارتی در فوتبال، نتایج پژوهش با نتایج تحقیق ژانابیکوف^۱ (۲۰۲۲، ۲۷) درخصوص کنترل اقتصاد زیرزمینی در کشورهای درحال توسعه همسوست. او پیشنهاد داده است، برای کنترل اقتصاد زیرزمینی باید افزایش نظارت و الکترونیکی کردن فرایندها انجام شود؛ بنابراین با توجه به مضامین به‌دست آمده به از این پژوهش می‌توان درمجموع به این نکات اشاره کرد: باید کمیته فنی متشکل از متخصصان و زیرمجموعه آن کمیته جذب را راه‌اندازی کرد که هدف آن شناسایی بازیکنان با استعداد و نخبه و مشخص کردن قیمت بازیکنان باشد تا پول باشگاه به جیب مربی و دلال نرود؛ سقف دستمزد به

1. Zhanabekov

ازای هر انتقال برای ایجنت‌ها به منظور جلوگیری از افزایش قیمت بازیکنان تعیین شود؛ شفافیت در اطلاعات ایجنت‌های فوتبال و طراحی یک سیستم برای ثبت اطلاعات آن‌ها ضروری است.

مضمون پنجم: خصوصی‌سازی و ایجاد اصلاحات مالی در ساختار باشگاه‌های حرفه‌ای برای پیوستن به بازار بورس

نتایج این تحقیق نشان داد، خصوصی‌سازی و ایجاد اصلاحات مالی در ساختار باشگاه‌های حرفه‌ای برای پیوستن به بازار بورس به سه مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند: ۱- خصوصی‌سازی و ورود به بورس؛ ۲- توسعه رقابت آزاد در فوتبال؛ ۳- توسعه شفافیت در قراردادهای و حقوق و دستمزد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق ژانگ^۱ (۲۰۱۸) همسوست که بیان کرد، هرچه اندازه و حاکمیت دولت کمتر باشد، شاهد اقتصاد زیرزمینی کوچک‌تری خواهیم بود. با مرور ادبیات پژوهش به همسویی با نتایج تحقیق رضوی (۲۰۱۹، ۸۸) دست می‌یابیم. او در پژوهش خود با عنوان «تحلیل مؤلفه‌های اثرگذار در خصوصی‌سازی باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال ایران» بیان کرد که تحول اقتصادی در ساختار باشگاه‌ها متناسب با شرکت‌های خصوصی و تقویت ورود شرکت‌ها به بازار سرمایه و توسعه بستر خصوصی‌سازی، از مهم‌ترین مؤلفه‌های خصوصی‌سازی در فوتبال است. همچنین زارع ابندانسری و همکاران (۲۰۲۰، ۱) در تحقیقی با عنوان «شناسایی مزایای خصوصی‌سازی باشگاه فوتبال استقلال و پرسپولیس» ذکر کرد، خصوصی‌سازی فرایندی مفید و دوسویه برای باشگاه‌ها و حامیان است؛ به دلیل اینکه واگذاری باشگاه‌ها می‌تواند کمک کند به بخش خصوصی برای کسب درآمد و رسیدن به سود کافی و به دنبال آن درآمدزایی بیشتر برای باشگاه باشد؛ بنابراین با توجه به مضامین به‌دست‌آمده از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که اگر باشگاه‌ها خصوصی شوند و وارد بورس شوند، یک مرحله به سمت شفافیت پیش می‌رویم. وقتی مشخص باشد ذی‌نفع چه کسی است، چطور سهام و باشگاه ارزش‌گذاری می‌شود و چگونه با فعالیت‌ها ارزش سهام بالا یا پایین می‌رود، همه افراد می‌توانند به‌نوعی سرمایه‌گذاری کنند و ذی‌نفع باشند. بورس شفافیت مالی به وجود می‌آورد و به‌عنوان یک عامل مهم و تأثیرگذار و پیشگیرانه از اقتصاد زیرزمینی عمل می‌کند.

مضمون ششم: توسعه نظارت و تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی

نتایج این تحقیق نشان داد که توسعه نظارت و تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی به دو مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند: ۱- مدیریت ورود افراد به فوتبال؛ ۲- تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی؛ بنابراین با توجه به مضامین به‌دست‌آمده از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که ورود افراد برای سرمایه‌گذاری در فوتبال باید ضابطه‌مند شود و از ورود افراد فاسد به مدیریت فوتبال جلوگیری شود. در همه کشورها برای ورود افراد به فوتبال باید صلاحیت آن‌ها توسط فدراسیون و کمیته‌های مخصوص تأیید شود. همچنین اجرای قوانین مبارزه با پول‌شویی مانند افای‌تی اف مهم است؛ چون یک بخش مربوط به فوتبال دارد. با بررسی مبانی نظری مشاهده می‌شود که نتایج این تحقیق با تحقیقات یوسفی (۲۰۲۱، ۹۷) و نلن^۲ (۲۰۱۷، ۱۲۶) همسوست. یوسفی بیان کرد، برخی از مدیران باشگاه‌ها برای پول‌شویی وارد سرمایه‌گذاری در باشگاه‌ها می‌شوند. همچنین نلن ذکر کرد، در فوتبال انگلیس تنها راه برای ورود افراد به فوتبال، گذراندن آزمون برای اشخاص مناسب است. آزمون مذکور که جلوه‌ای از آزمون‌های پیش از استخدام را متجلی می‌کند، در پی آن است تا مشخص کند که اشخاص متقاضی برای ریاست باشگاه، سرمایه‌گذاری و سایر موارد مناسب هستند یا خیر. تدبیر یادشده چنانچه به طرز درستی اجرا شود، نوعی بازدارندگی درباره ورود افراد بزهکار، سازمان‌های مجرمانه به فوتبال فراهم می‌آورد. نمونه این اقدامات

1. Zhang

2. Nelen

ممانعت از خرید باشگاه نیوکاسل توسط محمد بن سلمان حاکم عربستان است که هرچند بعدها همین فرد به واسطه یک شرکت این باشگاه را خرید، هنوز هم این انتقال مورد انتقاد اتحادیه باشگاه‌های انگلیس است. همچنین مضمون فرعی توسعه نظارت و تدوین قوانین برای مبارزه با پول‌شویی، با پژوهش‌های مشکات (۲۰۲۰، ۷۵) هم‌راستا است. وی به نقل از بیانیه افای‌تی‌اف بیان می‌کند، یکی از مسائل مهم برای مقابله با پول‌شویی در عرصه فوتبال، نظارت بر فعالیت‌های مالی است که مستلزم دریافت پول نقد و گردش مالی است. در این خصوص، نظارت بر سرمایه‌گذاری در فوتبال، نقل‌وانتقال بازیکن‌ها، مالکیت باشگاه‌ها سهم چشمگیری نسبت به مقابله با پول‌شویی در بسترهای مستعد آن در فوتبال دارد. گروه اقدام مالی نه تنها به نظارت بر مؤسسات مالی (وفق توصیه شماره ۲۳) همچون بانک‌ها به منظور مقابله با پول‌شویی اهتمام می‌کند، بلکه در خصوص نهادهای غیرمالی هم توصیه‌هایی دارد؛ بنابراین با لحاظ اطلاق مقررات نظارتی مودنظر به تمام مشاغل و نهادهایی که خطر ارتکاب پول‌شویی در آن‌ها وجود دارد، باید اذعان کرد که بسترهای مستعد پول‌شویی در عرصه فوتبال از جمله اشخاص و سازمان‌های مربوط به نقل‌وانتقال بازیکن‌ها، حمایت‌گری، هواداری و سایر موارد نیز در ذیل ابزار نظارتی برای مقابله با پول‌شویی قرار می‌گیرند. با توجه به مطالب اخیر باید خاطرنشان کرد که گروه اقدام مالی در راستای مقابله با پول‌شویی در فوتبال، نظارت کافی بر باشگاه‌های فوتبال را توصیه می‌کند؛ از این رو، با توجه به تحول ساختارهای حقوقی باشگاه‌های فوتبال نیاز است که مقررات نظارتی مناسبی در حوزه مالکیت باشگاه‌ها وضع شود.

مضمون هفتم: رعایت اصول تجاری‌سازی فوتبال به عنوان صنعت

نتایج این تحقیق نشان داد که رعایت اصول تجاری‌سازی فوتبال به عنوان صنعت به دو مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند: ۱- ثروت آفرینی و رونق اقتصادی؛ ۲- تجاری‌سازی فوتبال. با بررسی پیشینه پژوهش، به نوعی همسویی با نتایج پژوهش رضوی و همکاران (۲۰۱۹، ۸۹) دست می‌یابیم که بیان کردند، یکی از الزامات اولیه درآمدزایی و توسعه پایدار اقتصادی باشگاه‌های فوتبال در کشورهای صاحب‌نام، ثبت این باشگاه‌ها به عنوان بنگاه‌های تجاری به مانند سایر شرکت‌ها و مؤسسات تجاری است. بنگاه‌های تجاری ثبت‌شده، از یک سو به صورت یک مجموعه مستقل از اقتصاد دولتی دارای آزادی عمل خواهد بود و از سوی دیگر، صاحب شخصیت حقوقی می‌شوند. تجاری‌سازی باشگاه‌های فوتبال شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های فنی، اقتصادی و مالی است که در پرتو ثبت تجاری باشگاه‌ها به عنوان یک بنگاه تجاری جنبه حقوقی پیدا کرده است و از قوانین تجارت پیروی می‌کند. همچنین نتایج تحقیق با تحقیق مرادی چالستری و همکاران (۲۰۱۳، ۱۳۰) همخوانی دارد. آن‌ها ذکر کردند، از آنجاکه باشگاه‌های فوتبال به علت محدودیت منابع درآمدی، درآمد درخور توجهی ندارند، دارای تراز مالی منفی هستند؛ بنابراین فراهم کردن شرایط لازم برای موفقیت اقتصادی و تجاری‌سازی باشگاه‌ها، نخستین گام در راه خصوصی‌سازی است؛ زیرا رفع موانع و مشکلات موجود در این زمینه باعث سودآوری باشگاه‌ها و جذابیت آن‌ها برای بخش خصوصی و در نهایت، موفقیت خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال کشور خواهد شد. استقرار ساختار رقابتی در اقتصاد کشور، تأثیرات بسزایی بر این صنعت خواهد داشت؛ زیرا ساختار اقتصادی معیوب کشور و مشکلات مربوط به آن صنعت فوتبال و باشگاه‌های آن را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و بدون تغییر ساختار اقتصادی و رفع مشکلات آن نمی‌توان به رشد و توسعه اقتصادی فوتبال و در نتیجه، حضور بخش خصوصی چندان امید بست؛ بنابراین با توجه به مضامین به دست آمده از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که در رابطه با ثروت آفرینی و رونق اقتصادی، اولین قدم توسعه زیرساخت‌ها برای درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال است؛ لازمه آن، اعطای حق پخش تلویزیونی، حق کپی‌رایت، اجازه بلیت‌فروشی به باشگاه‌ها، فروش محصولات تجاری باشگاه و درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری است که یکی از منابع مالی باشگاه‌ها در دنیا است. برخی از

باشگاه‌های با تراز مالی مثبت، درآمدهای افزون بر نیاز خود را در بازارهای مختلف سرمایه‌گذاری می‌کنند. در این میان، بازار بورس انعطاف‌پذیری بیشتری دارد و برخی باشگاه‌های بزرگ و پرتوان مالی به آن روی می‌آورند. یکی دیگر از درآمدهایی که می‌تواند به باشگاه‌های فوتبال کمک کند، درآمد ناشی از ارزش افزوده است که جذب یا دفع یک بازیکن برای باشگاه ایجاد می‌کند. در این میان، پرورش بازیکنان جوان موضوعی محوری برای صنعت ورزش است. یکی از نکات درخور توجه این است که برخی از باشگاه‌های اروپا در درآمدآفرینی از انتقال بازیکنان جوان مهارت و چیرگی یافته‌اند. این باشگاه‌ها بازیکنان مستعد را از باشگاه‌های کوچک و محلی جذب می‌کنند، سپس در بازی‌های حساس آن‌ها را به نمایش می‌گذارند و در نهایت آن‌ها را به باشگاه‌های دیگر به قیمت بسیار زیادی می‌فروشند؛ به عنوان نمونه، از ۱۲۰ میلیون دلار حق انتقال کریستین رونالدو به باشگاه رئال مادرید، فقط ۱۲ میلیون دلار به این بازیکن رسید و بقیه به عنوان ارزش افزوده به باشگاه منچستر یونایتد تعلق گرفت. امروزه در صنعت ورزش حرفه‌ای، یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی باشگاه‌ها شرط‌بندی‌های ورزشی است. تحقیقات حاکی از آن است که دومین عامل پیشرفت و توسعه ورزش انگلستان، درآمد حاصل از شرط‌بندی‌های ورزشی است. در رابطه با تجاری‌سازی فوتبال اگر بخواهیم تجاری‌سازی فوتبال را انجام دهیم، باید اصول آن را بپذیریم. یکی از اصول آن خصوصی‌سازی است و پس از آن، امکان رقابت آزاد برای همه تیم‌ها یعنی خصوصی‌سازی در بستر باشد و همه تیم‌ها بتوانند از فرصت‌ها به شکل یکسان استفاده کنند. اگر باشگاه‌ها خصوصی باشند، در مجامع ترازنامه آن‌ها بررسی می‌شود و اجازه فعالیت باشگاه‌های ضررده را نمی‌دهند. تا زمانی که باشگاه‌ها به این صورت به حیات خود ادامه دهند، هیچ اتفاق خاصی نمی‌افتد؛ اما اگر باشگاه‌ها خصوصی شوند و نظام جامع باشگاه‌داری اجرا شود، آن زمان باشگاه‌ها بنگاه‌های اقتصادی هستند و شامل قوانین تجارت می‌شوند و دیگر کسی نمی‌تواند تخلف کند. با توجه به ابزارهای نظارتی و بازرسی‌ها دیگر این فسادها انجام نمی‌شود؛ بنابراین شاید یکی از مهم‌ترین راه‌های برون‌رفت از اقتصاد زیرزمینی، خصوصی‌سازی باشگاه‌ها باشد.

مضمون هشتم: توسعه مدیریتی و هم‌راستایی بین‌المللی با روندهای نوین مدیریت فوتبال

نتایج این تحقیق نشان داد که توسعه مدیریتی و هم‌راستایی بین‌المللی با روندهای نوین مدیریت فوتبال به پنج مضمون فرعی تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند: ۱- سیاست‌زدایی؛ ۲- توسعه مدیریتی؛ ۳- مقابله با تضاد منافع؛ ۴- بین‌المللی‌سازی فوتبال؛ ۵- حرفه‌ای‌سازی. با بررسی پیشینه پژوهش به همسویی با نتایج پژوهش دلداری و همکاران (۲۰۱۶، ۱۱۰) دست می‌یابیم که بیان کردند، یکی از مهم‌ترین موانع خصوصی‌سازی و توسعه اقتصادی باشگاه‌های فوتبال ایران، موانع سیاسی و موانع مدیریتی است که دلایل زیر را برای آن‌ها برشمرد: تصمیم‌گیری سیاست‌مدار و حضور آن‌ها در فوتبال، نگاه کوتاه‌مدت مدیران، نبود استراتژی، نبود تخصص در مدیریت و فقدان ثبات مدیریت که با تحقیق حاضر همخوانی دارد. از سوی دیگر، فوتبال ما می‌کوشد تا با معیارهای حرفه‌ای، تطابق یابد و به لحاظ مالی، اجرایی و تشکیلاتی همان چیزی باشد که فیفا و کنفدراسیون فوتبال آسیا می‌خواهند؛ در حالی که یکی از قوانین فیفا و اصول حرفه‌ای ورزش در جهان این است که مالکیت و اداره دولتی باشگاه‌های حرفه‌ای از جمله فوتبال، امری غیرقانونی است (الهی و همکاران، ۲۰۰۹، ۱۹۴). کنفدراسیون فوتبال آسیا نیز با تأکید بر خصوصی‌سازی فوتبال ایران، این موضوع را یکی از شرایط دریافت مجوز حرفه‌ای و حضور در لیگ قهرمانان آسیا دانسته است؛ بنابراین با توجه به مضامین به دست آمده از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که در اولین قدم، سیاست‌زدایی و فقدان بهره‌گیری سیاسی از فوتبال باید صورت گیرد.

در نتیجه‌گیری پژوهش می‌توان گفت، با توجه به نقش مالیات که یکی از بهترین و توانمندترین ابزارهای اقتصادی با کارکردهای گوناگون است و باعث تنظیم اقتصاد می‌شود، باید برای ارتقای فرهنگ مالیاتی، قوانین شفاف و ساده‌بده و

مراحل اخذ مالیات منطقی باشد. درخصوص شرطبندی‌ها، مهم‌ترین کاری که باید انجام داد، پذیرش شرطبندی و ایجاد قوانین مختص به فوتبال ایران با توجه به ویژگی‌های ملی-مذهبی مردم است. درنهایت نهادهای مستقل و دائمی برای مبارزه با مچ فیکسینگ و سایر پدیده‌هایی که می‌تواند از طریق شرطبندی به وجود آید، ایجاد شود. درخصوص فضای مجازی باید درآمدهای حاصل از فضای مجازی شفاف باشد و مالیات گرفته شود؛ زیرا اگر رها شوند، دارای قدرت بسیار هستند و نباید در قراردادهای ساده گرفته شود که فضای مجازی در دست حامی مالی باشد؛ چون حامی مالی می‌تواند میلیاردها دلار درآمد کسب کند؛ لذا این فرصت‌ها باید دیده شود. در رابطه با مضمون کنترل جریانات مالی، باید نهادهای سرمایه‌گذار به‌خصوص شرکت‌های معدنی نفتی و صنعتی هم در فوتبال زیرنظر و پاسخگو باشند. نظارت و بازرسی و اصلاح ارکان قضایی در فوتبال و هماهنگی و همکاری میان آن‌ها در صدور رأی‌های عادلانه تشدید مبارزه با فساد به‌خصوص فساد بخش خصوصی، ضروری است. بازبینی شیوه حسابداری در باشگاه‌های فوتبال از شیوه سنتی به شیوه الکترونیک، تدوین دستورالعمل‌های اجرایی در زمینه ثبت صورت‌های مالی به‌صورت استاندارد در باشگاه‌های فوتبال و ایجاد ضمانت‌های اجرایی و انضباطی بازدارنده از فساد، از دیگر راهکارهای کوچک شدن اقتصاد زیرزمینی است. همچنین در رابطه با خصوصی‌سازی اگر بخواهیم خصوصی‌سازی انجام شود، باید همه تیم‌ها خصوصی شوند، باید بستر آمادگی و پذیرش خصوصی‌سازی وجود داشته باشد و باید اصول خصوصی‌سازی را بپذیریم. یکی از اصول، رقابت آزاد است و همه باشگاه‌ها باید بتوانند از فرصت‌ها به شکل یکسان استفاده کنند. همچنین به‌منظور شفافیت باید منابع درآمدی سازمان لیگ مشخص باشد و افراد ذی‌نفع تمام درآمدهای خود را کسب کنند. درآمد همه افراد همچون داوران، مربیان و بازیکنان نیز عادلانه و منظم پرداخت شود تا به سمت اقتصاد زیرزمینی نروند. وضعیت فوتبال نشان می‌دهد که تدابیر خاصی به‌منظور نظارت بر باشگاه‌های فوتبال در راستای مقابله با پول‌شویی هنوز اتخاذ نشده است. به‌هرروی، ضروری است مراجع نظارتی مستقلی با هدف مقابله با پول‌شویی برای نظارت بر تمامی باشگاه‌های فوتبال اعم از دولتی و غیردولتی و کانون‌های هواداری متعلق به آن‌ها تأسیس شوند. باید به سازمان لیگ براساس قوانین ورود شود و کنفدراسیون فوتبال آسیا باید جنبه‌های عملکردی خود را اصلاح کند، به‌خصوص در بخش مالی. فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم برای اجرای قوانین کنفدراسیون فوتبال آسیا براساس نیازمندی‌ها و مطالعات تطبیقی، یک نیاز است. نظام جامع باشگاه‌داری باید توسعه و اجرا شود. تا زمانی که باشگاه‌ها به‌صورت دولتی و خصوصی اداره شوند، مشکلات باقی می‌ماند. یکی از راهکارها ایجاد اتحادیه باشگاه‌ها، اتحادیه مربیان، اتحادیه‌های نظارت‌کننده بر عملکرد باشگاه‌ها، مربیان و سازمان لیگ است. این نظارت‌ها تنظیم‌گر است. در رابطه با توسعه مدیریتی، راهکار استفاده از مدیران پاک، سالم و آگاه به قوانین و نظارت سیستمی می‌تواند از بروز اقتصاد زیرزمینی جلوگیری کند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از تمامی خبرگان و مشارکت‌کنندگانی که در تحقق اهداف این پژوهش گروه تحقیق را یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

References

1. Abel Souto, M. (2013). Money laundering, new technologies, FATF and Spanish penal reform. *Journal of Money Laundering Control*, 16(3), 266-284.
2. Ahmadi Natour, Z., Mansour Abadi, A., Shams Nateri, M. E., & Mirkhalili, S. M. (2019). Analysis of sports betting in the Iran's legal system. *Sport Management and Development*, 8(3), 42-56. (Persian)

3. Alidoust Ghahfarrokhi, E. (2019). The analysis of legal barriers affecting the implementation of general policies of article 44 in Iran professional football. *Journal of Sport Management*, 11(3), 411-428. (Persian)
4. Ara Abandansari, M., Razavi, S., & Dosti, M. (2018). Identifying the benefits of privatization of Esteghlal and Persepolis football clubs. Paper presented at the Fifth National Conference of the Iranian Scientific Association of Sports Management, Tehran. (Persian)
5. Asgharian, M., & Sarbaha, M. J. (2020). Football contracts under the regulations of FIFA and IRAN's Football Federation. *Modern Technologies Law*, 1(1), 167-193. (Persian)
6. Ashraf, O., & Kemal, M. A. (2019). Exploring the determinants of underground economy of Pakistan 1-63. *Pakistan Institute of Development Economics*. No. 163.
7. Bame-Aldred, C. W., Cullen, J. B., Martin, K. D., & Parboteeah, K. P. (2013). National culture and firm-level tax evasion. *Journal of Business Research*, 66(3), 390-396.
8. Bavafa, A., & Bavafa, A. (2021). Investigating the effective factors on promoting the tax culture of Ilam province. *Quarterly Scientific Journal of Ilam Culture*, (20), 158-187. (Persian)
9. Brink, W. D., & Porcano, T. M. (2016). The impact of culture and economic structure on tax morale and tax evasion: A country-level analysis using SEM. In *Advances in taxation* (pp. 87-123). London: Emerald Group Publishing Limited.
10. Danaei Fard, H., Alwani, M., & Azar, A. (2017). Qualitative research methodology in anagement: A comprehensive approach. Tehran: Saffar Publishing. (Persian)
11. Deldar, E., Shahpar Tawfigh, & A., Bagheri, G. (2016). Investigate the obstacles of club privatization in Iranian Professional Football League. *Sport Management Studies*, 8(35), 97-118. (Persian)
12. De Sanctis, F. M. (2014). Football, gambling, and money laundering: A global criminal justice erspective. Cham: Springer International Publishing.
13. Duggan, M., Ellison, N. B., Lampe, C., Lenhart, A., & Madden, M. (2015). Social media update 2014. *Pew Research Center*, 19, 1-2.
14. Esco, V., & Shojaei, M. (2016). Sport is a Recreation or a lucrative industry (study of sports economics). Paper presented at the National Conference on Modern Sports Science, Professional Sports and Health Promotion, Tehran. (Persian)
15. Elahi, A., Sajjadi, N., Khabiri, M., & Abrishami, H. (2009). Barriers to the development of revenues from sponsorship in Iran Football industry. *Journal of Sport Management*, 1(1), 189-202. (Persian)
16. Falahati, A., Nazari, S., & Poshtekashi, M. (2020). Institutional quality, natural resource rents and the shadow economy. *Economic Modeling Research Quarterly*, 10 (39), 149-185.
17. FATF. (2009). Report, Money Laundering through the Football Sector, OECD Publishing.
18. Flinders, D. J. (1997). *InterViews: An introduction to qualitative research interviewing*: Steinar Kvale. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1996.
19. Fotros, M. H., & Milan, A. D. (2017). DSGE. *Development Research*, 7(25), 61-80. (Persian)
20. Goel, R. K., Saunoris, J. W., & Schneider, F. (2019). Drivers of the underground economy for over a century: A long term look for the United States. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 71, 95-106.
21. Hagen, S. (2019). Professionalization of the sport in Norway-the barriers of expanding ice hockey in Norway (Master's thesis). Høgskolen i Molde-Vitenskapelig høgskole i logistikk.
22. Huggins, M. (2018). Match-fixing: A historical perspective. *The International Journal of the History of Sport*, 35(2-3), 123-140.
23. Kashkar, S., Javid, F., & Bahador, H. (2020). Pathology of virtual football betting and prevention strategies. *Sports Marketing Studies*, 1 (3), 105-132. (Persian)
24. Killick, E., & D Griffiths, M. (2020). A content analysis of gambling operators' twitter accounts at the start of the English premier league football season. *Journal of Gambling Studies*, 36(1), 319-341.
25. Kotrba, V., & Holman, R. (2021). Sports market as a data source for economics: With special emphasis on betting and fantasy sports. *International Journal of Economic Sciences*, 10(1), 53-70.

26. Levy, S. M. (2015). Federal money laundering regulation: Banking, corporate, & securities compliance. Wolters Kluwer.
27. Mallaei, M., & Afroozeh, M. S. (2021). Identifying Causes of tendency for match-fixing using human resources and strategies to combat it in sports. *Human Resource Management in Sport Journal*, 8(1), 145-161. (Persian)
28. Mansouri, H., Rezaei, Z., Sajadi, N., & Mohammadi, M. (2019). Identification and prioritization of financial corruption indicators in Iran's sports organizations using hierarchical analysis approach. *Sport Management and Development*, 8(3), 58-70. (Persian)
29. Marmora, P. (2021). Currency substitution in the shadow economy: International panel evidence using local Bitcoin trade volume. *Economics Letters*, 205, 1-6.
30. McKelvey, S. M. (2004). US professional sport organization policies shift to embrace legalized gambling entities: A roll of the dice. *Journal of Legal Aspects Sport*, 14, 23.
31. Mehrabi, B. H., Kouchakzadeh, S., & Taboli, H. (2011). Whether shadow economy threatens economic growth?(case study: IRAN). *Journal of Iranian Economic Research*, (45), 181-198. (Persian)
32. Meshkat, M. (2020). The FATF's strategy on money laundering in football sector. *Journal of Criminal Law Research*, 9(33), 47-79. (Persian)
33. Mohammadpour, A. (2009). *Philosophical and scientific foundations of combined research methods in social and behavioral sciences* (3rd ed.). Tehran: Sociologists Publications. (Persian)
- Mohammadkazemi, R., Ebrahimi, B. P., & Shiri, M. (2020). Mobile marketing influence on football fan behaviour: the case of FC Persepolis. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 20(5-6), 405-427.
34. Moradi Chaleshtari, J., Moradi, M., Noroozian Ghahfarokhi, S., & Jafari, A. (2013). The study of economic barriers influencing foreign investment attraction in I.R. Iran Football industry. *Journal of Sport Management*, 5(2), 129-147. (Persian)
35. Naseh, M., Akbari Yazdi, H., & Elahi, A. (2020). Barriers of long-term relationship between Iran Football Pro League Clubs and Sponsor companies and organizations. *Sports Marketing Studies*, 1(3), 1-25. (Persian)
36. Nelen, H. (2017). Having the blues: Money laundering in professional football. In *Contemporary organized crime*. Cham: Springer.
37. Obradović, M., Alčaković, S., Vyugina, D., Tasevski, S., Latas, T., Jeremić, Z., ..., & Blagojević, A. (2019). Use of social media in communication strategies of Premier League football clubs. *Proceedings of the International Scientific, Sinteza*.
38. Rashid Zadeh, H., Lotfi Nejad, F., Hojjati, A., & Vahidi, H. (2015). Evaluation the decision -making criteria of sponsors on sports teams based on analysis hierarchical process. *Sport Management and Development*, 4(1), 103-118. (Persian)
39. Razavi, M. H., Chupankareh, V., Esmaeili, M., & Afshari, M. (2019). The analysis of the omponents affecting privatization of Iran Professional Soccer Clubs. *New Trends in Sport Management*, 25(7), 81-92. (Persian)
40. Sack, A. L. (1991). The underground economy of college football. *Sociology of Sport Journal*, 8(1), 1-15.
41. Shajie, K., Heydari, R., Asadollahi, E., Esfahani, M., & Gol Goli, M. (2021). Hot bench: Pathology of frequent changes of coaches in Iranian Premier League. *Sport Management Studies*, 13(68), doi: 10.22089/smrj.2021.10026.3302. (Persian)
42. Schwabish, J. A., & Simas, M. R. (2005). Hidden revenue: Regulating the underground economy of sports betting. *Partnership for New York City*, No. 3, 1-16.
43. Shawhan, R. (2018). Legalizing federal sports gambling laws: You got to know when to Hold'em. *Hastings Communications, & Ent. LJ*, 69, 41.
44. Sheffrin, S. M., & Triest, K. R. (1991). Can brute deterrence backfire? In *Perceptions and attitudes in taxpayer compliance* (pp. 193-218). Michigan: University of Michigan Press.
45. Soltan Hosseini, M., Salimi, M., & Etemadi, M. (2015). The evaluation of factors influencing tax evasion in professional athletes and coaches. *Journal of Sport Management*, 7(3), 437-456. (Persian)

46. Soltan Hoseini, M., Salimi, M., & Tayebi, M. (2020). Survey of people's participation factors in sports betting; Case study: Football Sports. *New Trends in Sport Management*, 7(27), 147-160. (Persian)
47. Sugden, J. (2007). Inside the grafters' game: An ethnographic examination of football's underground economy. *Journal of Sport and Social Issues*, 31(3), 242-258.
48. Unger, B., & D. van der Linde, A. (2013). *Research Handbook on Money Laundering*. London: Edward Elgar Pub.
49. Wartick, M. L., Madeo, S. A., & Vines, C. C. (1999). Reward dominance in tax-reporting experiments: The role of context. *Journal of the American Taxation Association*, 21(1), 20-31.
50. Yoosefy, B., & Naseri, A. (2021). Identification of the problems of entering the wealthy owners in Iranian football using interpretive-structural modeling technique. *Sport Management Studies*, 13(65), 79-108.
51. Zare, A., Heidarnejad, S., & Shiraali, R. (2016). The impact of mass media on the control of orruption in football. *Communication Management in Sport Media*, 3(4), 11-24. (Persian)
52. Zareian, H., Afroozeh, M. S., & Afshari, M. (2019). Identifying the examples of shadow economy affecting the development of professional sports in Iran. *Sport Management and Development*, 7(4), 185-206. (Persian)
53. Zhanabekov, S. (2022). Robust determinants of the shadow economy. *Bulletin of Economic Research*, 1, 1-36.
54. Zhang, J. J., Kim, E., Mastromartino, B., Qian, T. Y., & Nauright, J. (2018). The sport industry in growing economies: Critical issues and challenges. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 19(2), 110-126